

ΕΙΣΗΓΗΣΗ

με τίτλο: «Οι δομές αξιολόγησης, διάγνωσης και Υποστήριξης και η αποτελεσματικότητα συνεργασίας με τις δομές παρέμβασης και τον εκπαιδευτικό»

ΟΜΑΔΑ ΕΡΓΑΣΙΑΣ ΕΚΠΑΙΔΕΥΤΙΚΩΝ

*Τόδας Γεώργιος, Σαρδέλης Αναστάσιος, Ρεϊζης Ανδρέας,
Φραγκούλης Μιχάλης, Σιδηροπούλου Μαρία*

Καβάλα, 18 έως 20 Μαΐου 2018

ΠΕΡΙΛΗΨΗ

Αρχικός στόχος της εργασίας αυτής ήταν να διερευνηθεί η αποτελεσματικότητα συνεργασίας των δομών αξιολόγησης και υποστήριξης με τις δομές παρέμβασης και το εκπαιδευτικό δυναμικό.

Αξιοποιήθηκαν μελέτες περίπτωσης μαθητών σε σχολικές μονάδες της Δευτεροβάθμιας εκπαίδευσης. Μελετήθηκε το πλαίσιο μέσα από το οποίο οι συγκεκριμένες περιπτώσεις αξιολογήθηκαν αρχικά ώστε να υποστηριχθούν μέσα από κατάλληλο πλαίσιο ενεργειών και δράσεων ενημέρωσης και υποστήριξης των εμπλεκόμενων εκπαιδευτικών ώστε να μπορέσουν οι δομές παρέμβασης να είναι περισσότερο αποτελεσματικές στο έργο τους.

Αρχικά διαπιστώθηκε ότι υπήρξε περιορισμένη πληροφόρηση και ελλιπής αξιολόγηση των αναγκών των μαθητών στόχου. Οι εκπαιδευτικοί ως λειτουργοί των δομών παρέμβασης, με το που παρατηρήθηκαν ιδιαιτερότητες αναζήτησαν λύσεις υποστήριξης μέσα από τα διάφορα όργανα και δομές που παρέχουν αντίστοιχες υπηρεσίες μέσω ΥΠΠΕΘ και όχι μόνο.

Τέλος, δημιουργήθηκε ερωτηματολόγιο ώστε να διαπιστωθεί μέσα από ένα ικανό δείγμα εκπαιδευτικών αν η συνεργασία τόσο με τις δομές αξιολόγησης, διάγνωσης και κυρίως με όλες τις δομές υποστήριξης που μπορούν να αξιοποιηθούν σε περιπτώσεις ιδιαίτερων συμπεριφορών μαθητών λειτουργούν αποτελεσματικά και με αμεσότητα.

Μετά από την μελέτη των αποτελεσμάτων, η ομάδα εργασίας οδηγήθηκε σε συμπεράσματα – προτάσεις για την βελτίωση της συνεργασίας των δομών αξιολόγησης και υποστήριξης με τις δομές παρέμβασης και τον εκπαιδευτικό.

ΠΡΟΛΟΓΟΣ

Μαθητές και εκπαιδευτικοί γίνονται καθημερινά μάρτυρες εκδήλωσης μορφών βίαιης συμπεριφοράς μέσα στο σχολείο, αλλά και εκτός αυτού. Η συμπεριφορά αυτή εκδηλώνεται από την πλευρά των μαθητών με θύματα τους συμμαθητές τους, τους εκπαιδευτικούς ή τη σχολική περιουσία. Καθοριστικό ρόλο στην εκδήλωση ή την αναχαίτιση της βίαιης συμπεριφοράς από τους μαθητές διαδραματίζουν: το σχολικό κλίμα, η σχολική διοίκηση, οι παρεμβάσεις των εκπαιδευτικών (Χηνάς Π., Χρυσάφιδης Κ., 2000) και οι παρεμβάσεις ειδικών, των υποστηρικτικών φορέων και δομών.

Αφορμή για την μελέτη που ακολουθεί σε συνδυασμό με όσα προαναφέρθηκαν αποτέλεσαν:

Η πρόθεση της Κυβέρνησης να φέρει προς ψήφιση στη Βουλή Νομοσχέδιο για τις υποστηρικτικές δομές, μέσα από τις οποίες -όπως χαρακτηριστικά αναφέρει η Τραγάκη (2018)- *επιχειρείται να δοθεί έμφαση και θεσμική κατοχύρωση στην υποστήριξη της εκπαιδευτικής κοινότητας* και παρουσιάζεται μια σειρά δράσεων και λειτουργιών για το σκοπό αυτό.

Τα κρούσματα βίαιης συμπεριφοράς που εκδηλώνονται στο ελληνικό σχολείο, σε σύγκριση με ανάλογα περιστατικά σε σχολεία της Βόρειας Αμερικής και της Κεντρικής Ευρώπης, είναι οπωσδήποτε πιο ήπια τόσο ως προς τη συχνότητα με την οποία εμφανίζονται, όσο και ως προς την ένταση τους. Οι λόγοι αυτής της διαφοροποίησης θα πρέπει να αναζητηθούν στις οικογενειακές και ευρύτερες κοινωνικές δομές καθώς και σε άλλους εξωγενείς παράγοντες που συμβάλλουν κατά περίπτωση, τόσο στην εμφάνιση της βίας ως πρόθεση όσο και στην ολοκλήρωση της ως ενέργεια.

Παρ' όλα αυτά δεν επιτρέπεται να αντιμετωπίσουμε τη βία στο ελληνικό σχολείο ως μια ασήμαντη κατάσταση που μπορούμε να την αγνοήσουμε. Δυστυχώς, δεν είμαστε σε θέση να γνωρίζουμε εκ των προτέρων τις εξελίξεις, ώστε να μπορούμε να προδιαγράψουμε την πορεία εκδήλωσης του φαινομένου και τη δυνατότητα εξέλιξης του ή μη, σε ανεξέλεγκτο.

Όλα δείχνουν ότι, είμαστε στραμμένοι σε μια πορεία που οδηγεί όλο και πιο γρήγορα σε τρόπους ζωής και μορφές συμπεριφοράς των προηγμένων χωρών. Έτσι, τα φαινομενικά χαμηλά ποσοστά βίαιης συμπεριφοράς μπορεί να αποτελούν την κορυφή ενός παγόβουνου. Και επειδή στη χώρα μας έχουμε συνηθίσει να κινητοποιούμαστε μόνον όταν οι καταστάσεις φτάσουν στο απροχώρητο, **θα ήταν καλό το σχολείο μας να ενδιαφερθεί και να ασχοληθεί πιο συστηματικά με τα φαινόμενα της βίας**, πριν τα γεγονότα πάρουν

εκρηκτικές διαστάσεις. Έτσι, θα μπορέσουν οι εκπαιδευτικοί επαρκώς ενημερωμένοι, να ενεργήσουν σωστά και την κατάλληλη στιγμή ως προς την αξιολόγηση και την αντιμετώπιση της επιθετικότητας.

Κατά συνέπεια, είναι δυνατό με την κατάλληλη παρέμβαση στο σύστημα του σχολείου, τα περιστατικά αυτά να περιοριστούν. Επίσης, υπάρχουν συμπεριφορές, δεξιότητες και γνώσεις με βάση τις οποίες το άτομο μπορεί, όταν εμπλέκεται σε μια διαπροσωπική ή ομαδική σύγκρουση, να επιλέγει εναλλακτικές, εποικοδομητικές και όχι καταστροφικές ή αυτοκαταστροφικές συμπεριφορές. Οι εναλλακτικές αυτές μορφές συμπεριφοράς αντιστοιχούν σε ικανότητες, που συντελούν στην κοινωνικοποίηση του ατόμου, στην προετοιμασία του για αποτελεσματική ένταξη στην κοινωνία των ενηλίκων και αποτελούν βασικό χαρακτηριστικό σεβασμού των ανθρώπινων δικαιωμάτων.

Κυρίαρχο ρόλος στην πρόληψη και αντιμετώπιση συμπεριφορών ή καταστάσεων που χρήζουν ειδικής βοήθειας παρέμβασης και υποστήριξης, παίζουν οι εκπαιδευτικοί οι οποίοι συνήθως κάνουν και την αρχική διάγνωση, οι γονείς – κηδεμόνες και οι υποστηρικτικές δομές και υποστηρικτικοί θεσμοί της εκπαίδευσης.

Οι παρεμβάσεις αντιμετώπισης διάφορων μορφών κρίσης, είναι πιο αποτελεσματικές και ευοδώνονται, αν εντάσσονται σ' ένα συγκεκριμένο σχέδιο πρόληψης που θα συνταχθεί σε συνεργασία με τις δομές ή άτομα υποστήριξης .

Ουσιαστικά, η πρόληψη αρχίζει με την άμεση και κατάλληλη αντιμετώπιση των κρίσεων και την ένταξη της παρέμβασης σ' ένα συγκεκριμένο σχέδιο. Οι κρίσεις δίνουν την ευκαιρία να εντοπιστούν οι παράγοντες που τις προκαλούν, να ευαισθητοποιηθεί η εκπαιδευτική κοινότητα πάνω σ' αυτούς και να συμμετέχει ενεργά και μακροχρόνια σε μια προσπάθεια ανάπτυξης των αναγκών ικανοτήτων των μαθητών.

Στις δύσκολες εποχές που ζούμε οι κοινωνικές ανισότητες, η φτώχεια, η ανεργία, ο κοινωνικός αποκλεισμός και η περιθωριοποίηση όλο και μεγαλύτερων κοινωνικών ομάδων συνεχώς αυξάνονται και διευρύνονται. Η απογοήτευση και τα αδιέξοδα των νέων ανθρώπων γίνονται καθημερινά πιο ορατά, επιδρώντας και έχοντας άμεσες επιπτώσεις στη σχολική πραγματικότητα.

Σήμερα, η αναγκαιότητα της πρόληψης, της ψυχολογικής στήριξης, της ενδυνάμωσης των μαθητών/μαθητριών και της επιστημονικής στήριξης των εκπαιδευτικών μέσα από οργανωμένες δομές στο χώρο του σχολείου, προβάλλει ως περισσότερο επίκαιρη από ποτέ.

Στόχος της συγκεκριμένης εργασίας αποτελεί η ανάδειξη της χρησιμότητας και σημαντικότητας των δομών και των προσώπων που έχουν την δυνατότητα υποστήριξης των δομών παρέμβασης (σχολική μονάδα). Επιπροσθέτως, αξίζει να σημειωθεί ότι, είναι κοινά αποδεκτό πως στην εκπαίδευση, όταν θέλεις να αντικαταστήσεις μια δομή ή μια διαδικασία με μία νέα, θα πρέπει εκτός των άλλων να στηριχθείς στην μελέτη της προτεραιότητας κατάστασης ώστε να μην επαναλάβεις τα λάθη του παρελθόντος.

Συγκεκριμένα αναζητήθηκαν βιβλιογραφικά δεδομένα, μελετήθηκε το υφιστάμενο πλαίσιο λειτουργίας, καθώς και η αποτελεσματικότητα φορέων Υποστήριξης όπως: ο Σχολικός Σύμβουλος Παιδαγωγικής ευθύνης, Σ.Σ.Ν. και το ΚΕΔΔΥ. Παράλληλα μελετήθηκε η δυνατότητα αξιοποίησης και δομών της Ειδικής Αγωγής και Εκπαίδευσης όπως: ΣΔΕΥ – ΕΔΕΑΥ.

A. Υπάρχουσα κατάσταση για την αξιολόγηση και υποστήριξη.

Σήμερα κυρίαρχο ρόλο στην υποστήριξη και αξιολόγηση των ιδιαίτερων αναγκών των μαθητών και της εκπαιδευτικής κοινότητας έχουν θεσμοί και δομές όπως:

- Σχολικός Σύμβουλος Παιδαγωγικής ευθύνης
- Σ.Σ.Ν.
- ΚΕΔΔΥ.
- ΣΔΕΥ – ΕΔΕΑΥ
- Κοινωνικές δομές Δήμου, κ.α.

Παράλληλα χρησιμοποιούνται εργαλεία όπως: η σχολική διαμεσολάβηση, οι Ομάδες Δράσεων Πρόληψης (ΟΔΠ).

1. Καθηκοντολόγιο του σχολικού συμβούλου Παιδαγωγικής Ευθύνης (Π.Ε.)

Υ.Α. Φ.353.1./324/105657/Δ1 (ΦΕΚ 1340 16/10/2002 τ Β')

Έργο των Σχολικών Συμβούλων (αρθ. 1 παρ. 1 του Ν. 1304/82 και άρθρο 8 παρ. 4 του Ν. 2525/97) περιλαμβάνει μεταξύ άλλων: «... συμμετέχει στον προγραμματισμό του εκπαιδευτικού έργου στα σχολεία ευθύνης του, ενθαρρύνει και καθοδηγεί τους εκπαιδευτικούς και συνεργάζεται μαζί τους για την εφαρμογή του κατά τη διάρκεια του σχολικού έτους, όπως προβλέπεται από το άρθρο 41 του παρόντος».

« Στο έργο του Σχολικού Συμβούλου βασικό στοιχείο είναι η συνεχής φροντίδα και υποχρέωση για την επιστημονική και παιδαγωγική καθοδήγηση των εκπαιδευτικών, για υποστήριξη στις καθημερινές διδακτικές ανάγκες, για την ανάληψη πρωτοβουλιών με σκοπό τη βελτίωση της διδασκαλίας σε κάθε μάθημα, σύμφωνα με τις επιταγές της σύγχρονης ψυχοπαιδαγωγικής θεωρίας και διδακτικής μεθοδολογίας».

«Συνεργάζονται και καθοδηγούν το έργο τόσο των νομαρχιακών αποκεντρωμένων υπηρεσιών, ήτοι των Συμβουλευτικών Σταθμών Νέων (Σ.Σ.Ν.), των Κέντρων Συμβουλευτικής - Προγραμματισμού (ΚΕΣΥΠ),... όσο και των περιφερειακών αντιστοιχών, ήτοι των Κέντρων Διάγνωσης, Αξιολόγησης και Υποστήριξης (ΚΔΔΥ),...».

Από τα παραπάνω, αναδεικνύεται η **σημαντικότητα και χρησιμότητα του ρόλου του Σχολικού Συμβούλου** στην υποστήριξη των σχολικών μονάδων στην κατεύθυνση της πρόληψης, καθώς και την συνεργασία των δομών υποστήριξης με τους εκπαιδευτικούς, γονείς και μαθητές. Η συνεχής όμως ανάθεση διοικητικών ρόλων στους σχολικούς συμβούλους, τους οδηγεί σε μια πορεία διολίσθησης, από τον παιδαγωγικό στον διοικητικό ρόλο, απομακρύνοντας τους από το θεσμικό ρόλο υποστήριξης του εκπαιδευτικού έργου.

2. Ο Θεσμός του Συμβουλευτικού Σταθμού Νέων (Σ.Σ.Ν.)

Σύμφωνα με την Υ.Α. 93008/Γ7 /10-08-2012:

1. Οι Υπεύθυνοι Σ.Σ.Ν. έχουν ως έργο την ψυχοκοινωνική κάλυψη των αναγκών των σχολικών μονάδων του Νομού, με τη δυνατότητα εντοπισμού, διάγνωσης, βραχείας ψυχολογικής παρέμβασης και παραπομπής μαθητών/τριών που χρήζουν ιδιαίτερης ψυχολογικής αντιμετώπισης.
2. Παρέχουν συμβουλευτική γονέων και παράλληλα ασκούν προληπτική παρέμβαση στα πλαίσια στήριξης της οικογένειας και κινητοποίησης των λοιπών κοινωνικών φορέων μέσω του σχολείου.
3. Μπορούν να συμμετέχουν σε παιδαγωγικές συνεδριάσεις του συλλόγου διδασκόντων των σχολείων του νομού, για την εξειδίκευση θεμάτων που έχουν σχέση με τα εφαρμοζόμενα προγράμματα αγωγής υγείας.
4. Παρέχουν ενημέρωση των διδασκόντων σε ιδιαίτερα προβλήματα που μπορεί να αντιμετωπίζουν οι μαθητές/τριες των σχολείων, μετά από πρόσκληση του Δ/ντη του σχολείου, ή μετά από αίτημα του Συλλόγου Γονέων και Κηδεμόνων.
5. Ευαισθητοποιούν την ευρύτερη κοινότητα σε θέματα αγωγής υγείας και ψυχικής υγείας, οργανώνοντας και συντονίζοντας ομιλίες, συζητήσεις και άλλες δραστηριότητες.
6. Παρακολουθούν και υποστηρίζουν τα προγράμματα ψυχικής υγείας των σχολικών μονάδων της περιοχής αρμοδιότητας της Δ/νσης τους, σε συνεργασία με τους Υπεύθυνους αγωγής υγείας της Περιφέρειας στην οποία υπάγονται.
7. Οργανώνουν συναντήσεις ομάδων εκπαιδευτικών προκειμένου να συμβάλλουν στην επίλυση παιδαγωγικών, οργανωτικών και άλλων ζητημάτων και να υποστηρίξουν την προσπάθειά τους.
8. Οι Υπεύθυνοι Σ.Σ.Ν. συνεργάζονται με τους Υπεύθυνους αγωγής υγείας, ώστε να προωθηθούν με κάθε τρόπο τα εκπαιδευτικά προγράμματα των σχολείων, τα επιμορφωτικά σεμινάρια των εκπαιδευτικών καθώς και οι τοπικές και διεθνείς συνεργασίες.

Επί της ουσίας ο Συμβουλευτικός Σταθμός Νέων αποτελεί υποστηρικτική δομή του Υ.ΠΑΙ.Θ. ήδη από το 1990 (με αναστολή της λειτουργίας του κατά το έτος 2011-12), υπάγεται διοικητικά στην αρμοδιότητα της Δ/νσης Β/θμιας Εκπ/σης του Νομού, ενώ την εποπτεία και το γενικό συντονισμό του έργου του έχει η Δ/νση Β/θμιας Εκπ/σης του Υπουργείου Παιδείας & Θρησκευμάτων.

Μέσα από τις παρεμβάσεις των Συμβουλευτικών Σταθμών Νέων, μπορούμε να έχουμε πρόληψη σε τρεις μεγάλες ομάδες πληθυσμού: i) Μαθητές ii) Εκπαιδευτικοί iii) Γονείς.

3. Ο Θεσμός των ΚΕΔΔΥ (Κέντρα Διαφοροδιάγνωσης, Διάγνωσης και Υποστήριξης Ειδικών Εκπαιδευτικών Αναγκών)

Τα ΚΕΔΔΥ λειτουργούν από το 2001 (ως ΚΔΔΥ αρχικά) αποτελώντας αποκεντρωμένες δημόσιες υπηρεσίες του

Υπουργείου Παιδείας που υπάγονται στον Περιφερειακό Διευθυντή της Εκπαίδευσης. Η αξιολόγηση των μαθητών από τα ΚΕΔΔΥ, πραγματοποιείται από πενταμελή διεπιστημονική ομάδα, που απαρτίζεται από έναν εκπαιδευτικό ΕΑΕ¹ (προσχολικής ή πρωτοβάθμιας ή δευτεροβάθμιας εκπαίδευσης), έναν παιδοψυχίατρο ή παιδίατρο με εξειδίκευση στην παιδονευρολογία ή νευρολόγο με εξειδίκευση στην παιδονευρολογία, έναν κοινωνικό λειτουργό, έναν ψυχολόγο και έναν λογοθεραπευτή. Κατά περίπτωση μπορεί να συμμετέχει και εργοθεραπευτής ή μέλος του εξειδικευμένου Ειδικού Εκπαιδευτικού Προσωπικού (ΕΕΠ) του κλάδου ΠΕ 31 κατά περίπτωση, κατόπιν εισήγησης του Προϊσταμένου του οικείου ΚΕΔΔΥ. Οι απόφοιτοι άνω των δεκαοκτώ (18) ετών που δεν έχουν αξιολογηθεί ως άτομα με αναπηρία και ειδικές εκπαιδευτικές ανάγκες δεν εμπίπτουν στην αρμοδιότητα των ΚΕΔΔΥ.

Η αξιολόγηση πραγματοποιείται από την επιστημονική ομάδα του ΚΕΔΔΥ, η οποία εκδίδει γνωμάτευση με τον ορισμό και την περιγραφή της δυσκολίας που έχει ο μαθητής και συγκεκριμένες προτάσεις για την καλύτερη υποστήριξη του μαθητή. Συγκεκριμένα, προτείνεται το σχολικό πλαίσιο στο οποίο είναι καλύτερο να φοιτήσει ο μαθητής (ειδικό σχολείο, τμήμα ένταξης, παράλληλη στήριξη, ενισχυτική διδασκαλία) και ένα **Εξατομικευμένο Πρόγραμμα Εκπαίδευσης** (ΕΠΕ) για τον εκπαιδευτικό, στο οποίο προσδιορίζονται οι στόχοι για την αποτελεσματικότερη υποστήριξη του μαθητή.

Αρμοδιότητες των ΚΕΔΔΥ (Ν. 3699/2008, άρθρο 4)

Α. Την ανίχνευση και τη διαπίστωση του είδους και του βαθμού των δυσκολιών των ατόμων με ειδικές εκπαιδευτικές ανάγκες στο σύνολο των παιδιών προσχολικής και σχολικής ηλικίας. Στο πλαίσιο των αρμοδιοτήτων τους, τα ΚΕΔΔΥ συνεργάζονται με τις Διευθύνσεις Υγείας και Πρόνοιας των Περιφερειών.

Β. Την εισήγηση για την κατάρτιση προσαρμοσμένων εξατομικευμένων ή ομαδικών προγραμμάτων ψυχοπαιδαγωγικής και διδακτικής υποστήριξης και δημιουργικής απασχόλησης, σε συνεργασία με τους εκπαιδευτικούς της τάξης και με το ΕΕΠ, καθώς και την εφαρμογή άλλων επιστημονικών, κοινωνικών και λοιπών υποστηρικτικών μέτρων για τα άτομα με αναπηρία και ειδικές εκπαιδευτικές ανάγκες, στα σχολεία, στην έδρα του ΚΕΔΔΥ ή στο σπίτι.

Γ. Την εισήγηση για την κατάταξη, εγγραφή και φοίτηση στην κατάλληλη σχολική μονάδα ή άλλο εκπαιδευτικό πλαίσιο ή πρόγραμμα (Ε.Α.Ε.) Ειδικής Αγωγής και Εκπαίδευσης, καθώς και την παρακολούθηση και αξιολόγηση της εκπαιδευτικής πορείας των μαθητών, σε συνεργασία με τους σχολικούς συμβούλους ΕΑΕ, τους αρμόδιους κατά περίπτωση σχολικούς συμβούλους προσχολικής αγωγής, πρωτοβάθμιας και δευτεροβάθμιας γενικής εκπαίδευσης, τους συμβούλους ΕΕΠ, τους διευθυντές των σχολικών μονάδων, το εκπαιδευτικό προσωπικό που έχει την ευθύνη εφαρμογής του προγράμματος, καθώς και με το ΕΕΠ που υπηρετεί στις σχολικές μονάδες ΕΑΕ.

Δ. Την παροχή συνεχούς συμβουλευτικής υποστήριξης και ενημέρωσης στο εκπαιδευτικό προσωπικό και σε όσους συμμετέχουν στην εκπαιδευτική διαδικασία και στην επαγγελματική κατάρτιση και τη διοργάνωση προγραμμάτων ενημέρωσης και κατάρτισης για τους γονείς και τους ασκούντες τη γονική μέριμνα, σε συνεχή βάση στην περιοχή αρμοδιότητάς τους, υπό τη μορφή ενημερωτικών ημερίδων που οργανώνονται με ευθύνη του οικείου ΚΕΔΔΥ.

Ε. Τον καθορισμό του είδους των εκπαιδευτικών βοηθημάτων και τεχνικών οργάνων τα οποία διευκολύνουν την πρόσβαση στον χώρο και στη μαθησιακή διαδικασία που έχει ανάγκη το παιδί στο σχολείο ή στο σπίτι και για τα οποία δεν απαιτείται ιατρική γνωμάτευση και συνταγή, καθώς και την υποβολή προτάσεων για την καλύτερη πρόσβαση και παραμονή των μαθητών στους χώρους της εκπαίδευσης.

ΣΤ. Την εισήγηση για την αντικατάσταση των γραπτών δοκιμασιών των μαθητών με αναπηρία και ειδικές εκπαιδευτικές ανάγκες με προφορικές ή άλλης μορφής δοκιμασίες, στις προαγωγικές και απολυτήριες εξετάσεις των σχολείων της πρωτοβάθμιας και της δευτεροβάθμιας εκπαίδευσης, καθώς και στις εισαγωγικές στην τριτοβάθμια εκπαίδευση. Οι εισηγήσεις αφορούν, εκτός των μαθητών που φοιτούν σε ΣΜΕΑΕ, και μαθητές που φοιτούν σε σχολεία της γενικής εκπαίδευσης. Ειδικότερα για τους μαθητές με ειδικές μαθησιακές

¹ Ειδική Αγωγή και Εκπαίδευση

δυσκολίες, όπως **δυσλεξία**, δυσαριθμησία, δυσγραφία, δυσαναγνωσία, δυσορθογραφία, εισηγείται τη μέθοδο διδασκαλίας και αξιολόγησης για τον έλεγχο και την πιστοποίηση των γνώσεων του μαθητή στα μαθήματα που εξετάζεται, σύμφωνα με το αναλυτικό πρόγραμμα σπουδών. Επίσης εισηγείται τους εναλλακτικούς τρόπους εξέτασης των κωφών, βαρήκων, τυφλών, με χαμηλή όραση και αυτιστικών μαθητών σε όλες τις βαθμίδες της εκπαίδευσης, καθώς και τους εναλλακτικούς τρόπους της σχολικής αξιολόγησης τους εκτός εξετάσεων.

Ζ. Την εισήγηση στις αρμόδιες υπηρεσίες της περιοχής αρμοδιότητας τους για την ίδρυση, την κατάρτιση, την προαγωγή, τον υποβιβασμό, τη μετατροπή ή τη συγχώνευση των ΣΜΕΑΕ και των Τμημάτων Ένταξης, την προσθήκη τομέων στα Επαγγελματικά Γυμνάσια, στα Επαγγελματικά Λύκεια και τμημάτων ειδικοτήτων στις Επαγγελματικές Σχολές, τη στελέχωση τους και την αύξηση ή μείωση των θέσεων.

Η. Τη σύνταξη ετήσιας έκθεσης πεπραγμένων, η οποία υποβάλλεται στη Διεύθυνση ΕΑΕ του Υπουργείου Εθνικής Παιδείας και Θρησκευμάτων και στο Τμήμα ΕΑΕ του Παιδαγωγικού Ινστιτούτου, με Βάση την οποία πραγματοποιείται, ανά έτος, αξιολόγηση του έργου τους από το Παιδαγωγικό Ινστιτούτο.

Θ. Τη σύνταξη εκθέσεων-προτάσεων για τις ενδεχόμενες κτηριακές ή/και υλικοτεχνικές παρεμβάσεις που πρέπει να γίνουν στις ΣΜΕΑΕ και στα σχολεία γενικής εκπαίδευσης της περιοχής αρμοδιότητας του κάθε ΚΕΔΔΥ. Οι προτάσεις υποβάλλονται στον Οργανισμό Σχολικών Κτηρίων, ο οποίος έχει και την ευθύνη υλοποίησής τους με τη συνεργασία των οικείων Οργανισμών Τοπικής Αυτοδιοίκησης (ΟΤΑ).

Ι. Τη σύνταξη εξατομικευμένων εκθέσεων - προτάσεων για όλους τους μαθητές της αρμοδιότητας του κάθε ΚΕΔΔΥ, στις οποίες αναφέρονται οι σύγχρονες εκπαιδευτικές προσεγγίσεις, τα εκπαιδευτικά Βοηθήματα, τα καινοτόμα προϊόντα ή οι υπηρεσίες προηγμένης τεχνολογίας που μπορούν να υποστηρίξουν τη λειτουργικότητα και τη συμμετοχή του κάθε μαθητή με αναπηρία και με ειδικές εκπαιδευτικές ανάγκες στη διαδικασία της συνεκπαίδευσης με τους μαθητές του γενικού εκπαιδευτικού πλαισίου.

ΙΑ. Την πρόταση για την εφαρμογή προγραμμάτων πρόωξης παρέμβασης όπου απαιτείται.

Για τον προσδιορισμό των εκπαιδευτικών αναγκών και τον σχεδιασμό του Ε.Π.Ε. των μαθητών με διαταραχές όρασης ή ακοής, κινητικές αναπηρίες, χρόνια νοσήματα, ψυχικές διαταραχές, διαταραχές αυτιστικού φάσματος, καθώς και όσων άλλων λαμβάνουν φαρμακευτική αγωγή, η οποία είναι δυνατόν να επηρεάσει τη μαθησιακή τους ικανότητα, απαιτείται η συνεργασία του ΚΕΔΔΥ με τις άλλες ιατρικές υπηρεσίες για να προτείνουν τις αναγκαίες εργονομικές διευθετήσεις με στόχο την καλύτερη πρόσβαση και παραμονή τους στους χώρους της εκπαίδευσης. Σε περίπτωση που η διαγνωστική ομάδα έχει σαφείς ενδείξεις παιδικής κακοποίησης, απαιτείται συνεργασία του αρμόδιου ΚΕΔΔΥ με ιατρικές υπηρεσίες, με κοινωνικές και ψυχολογικές υπηρεσίες και με τις αρμόδιες δικαστικές αρχές. Τα ΚΕΔΔΥ, ανάλογα με το είδος και τον βαθμό των ειδικών εκπαιδευτικών αναγκών και των μαθησιακών δυσκολιών, προσδιορίζουν το χρόνο επαναξιολόγησης, ο οποίος αναγράφεται στην εκδοθείσα γνωμάτευση.

Σύμφωνα με το άρθρο 6, του Νόμου 3699/2008: «Το Εξειδικευμένο – Εξατομικευμένο πρόγραμμα (ΕΠΕ) σχεδιάζεται από τη διεπιστημονική ομάδα του οικείου ΚΕΔΔΥ, συντάσσεται και υλοποιείται από τον αρμόδιο εκπαιδευτικό ΕΑΕ σε συνεργασία με τον εκπαιδευτικό της τάξης, το σχολικό σύμβουλο ΕΑΕ και το σύμβουλο ΕΕΠ. Στο σχεδιασμό του ΕΠΕ συμμετέχει και ο γονέας ή ο κηδεμόνας του μαθητή και ΕΕΠ των ΣΜΕΑΕ, μετά από πρόσκληση του οικείου ΚΕΔΔΥ»

4. ΣΔΕΥ – ΕΔΕΑΥ

Το **Σχολικό Δίκτυο Εκπαίδευσης και Υποστήριξης (ΣΔΕΥ)** στα πλαίσια του οποίου λειτουργούν οι **Επιτροπές Διαγνωστικής Εκπαιδευτικής Αξιολόγησης και Υποστήριξης (Ε.Δ.Ε.Α.Υ.)**, είναι πρωτοβάθμιο όργανο για τη διαγνωστική εκπαιδευτική αξιολόγηση και υποστήριξη των εκπαιδευτικών αναγκών των μαθητών σε κάθε σχολική μονάδα γενικής εκπαίδευσης (ΦΕΚ 315/12-02-2014/τ. Β'). Η κάθε Ε.Δ.Ε.Α.Υ., θεσμός που είχε ιδρυθεί με το άρθρο 39 του Ν.4115/2013, αποτελείται από τον Πρόεδρο-Συντονιστή του Σ.Δ.Ε.Υ., ο οποίος είναι διευθυντής της Σχολικής Μονάδας Ειδικής Αγωγής και Εκπαίδευσης (Σ.Μ.Ε.Α.Ε.), τον εκπαιδευτικό Ε.Α.Ε. του γενικού σχολείου (που υπηρετεί στο Τμήμα Ένταξης του σχολείου), τον ψυχολόγο της Σ.Μ.Ε.Α.Ε., τον κοινωνικό λειτουργό της Σ.Μ.Ε.Α.Ε. και το γραμματέα του γενικού - τυπικού σχολείου και εφόσον αυτός δεν υπάρχει από

κάποιον άλλον εκπαιδευτικό.

Σύμφωνα με την ιδρυτική Υπουργική απόφαση, τα Σ.Δ.Ε.Υ. αποτελούν «αποκεντρωμένες αδιαβάθμητες υπηρεσιακές μονάδες της Ε.Α.Ε., υπάγονται στον οικείο Περιφερειακό Διευθυντή και έχουν σκοπό: α) την προώθηση της συνεργασίας, το συντονισμό του έργου των σχολικών μονάδων και την ενδυνάμωσή τους στην ανταπόκριση στις ειδικές εκπαιδευτικές ανάγκες των μαθητών τους, β) στην ένταξη και συμπερίληψη των μαθητών με αναπηρία στο σχολείο των συνομηλίκων τους και γ) στην υποστήριξη των Τμημάτων Ένταξης (ΤΕ), της παράλληλης στήριξης - συνεκπαίδευσης και των μαθητών στους οποίους εφαρμόζεται κατ' οίκον διδασκαλία» (ΦΕΚ 315/ 12-02-2014/τ. Β').

Τις τελευταίες δεκαετίες αποτελεί αναμφισβήτητα μια θετική εξέλιξη για το εκπαιδευτικό μας σύστημα το γεγονός ότι, υπάρχει έντονο ενδιαφέρον για την διαδικασία της ένταξης των παιδιών με ειδικές εκπαιδευτικές ανάγκες στο χώρο του σχολείου.

Στο πλαίσιο αυτό κινείται και η θεσμοθέτηση και λειτουργία των ΕΔΕΑΥ, θεσμός που προάγει με το θετικότερο δυνατό τρόπο την ενσωμάτωση και συμπερίληψη των μαθητών με Ειδικές Εκπαιδευτικές Ανάγκες (ΕΕΑ) ή/και αναπηρία στο τυπικό σχολείο. Οι σύγχρονες τάσεις στην εκπαίδευση στηρίζονται στον περιορισμό του αποκλεισμού των μαθητών με αναπηρίες. Η Ειδική Αγωγή και Εκπαίδευση, όπως φαίνεται από το Φ.Ε.Κ. ίδρυσης των Ε.Δ.Ε.Α.Υ. και Σ.Δ.Ε.Υ., αλλά και η Παιδαγωγική γενικότερα, πρεσβεύουν την ενσωμάτωση των παιδιών με Ε.Ε.Α. στο χώρο του γενικού σχολείου.

Μια πρώτη αποτίμηση της όλης λειτουργίας των ΣΔΕΥ – ΕΔΕΑΥ αποκαλύπτει τις τεράστιες ανάγκες των τυπικών σχολείων για υποστήριξη από ψυχοκοινωνική υπηρεσία, τη θετική αλληλεπίδραση όλων των εμπλεκόμενων μελών της εκπαιδευτικής κοινότητας, καθώς και τη σημασία της εκπόνησης αυτοτελών και στοχευμένων βιωματικών προγραμμάτων από τους ειδικούς των ΣΜΕΑΕ, για τη σωστή ένταξη και συμπερίληψη όλων των μαθητών.

5. Θεσμοθετημένα εργαλεία

5.α. Σχολική Διαμεσολάβηση

Η **Σχολική Διαμεσολάβηση** είναι μία πρακτική επίλυσης των σχολικών συγκρούσεων και εφαρμόζεται με το διάλογο, την ενσυναίσθηση και την ενεργητική ακρόαση. Αποτελεί μία μορφή ειρηνικής επίλυσης επιθετικών συμπεριφορών, η οποία οργανώνεται και εφαρμόζεται εντός του σχολικού πλαισίου, ως εναλλακτική πρακτική που αντικαθιστά το πειθαρχικό σύστημα τιμωρίας. Μία ομάδα μαθητριών και μαθητών εκπαιδεύεται και λειτουργούν ως διαμεσολαβητές.

Εφαρμόζεται διδάσκοντας τεχνικές διαπραγμάτευσης, συνεργατικής επίλυσης προβλημάτων και αυτοδυνάμωσης των εμπλεκόμενων.

Η εφαρμογή ενός αποτελεσματικού προγράμματος σχολικής διαμεσολάβησης στηρίζεται σε τρία βασικά στοιχεία:

- α) ένα πρόγραμμα εκπαίδευσης στη διαμεσολάβηση
- β) μία ομάδα διαμεσολαβητών, διαμεσολαβητών που να είναι αντιπροσωπευτική του σχολικού πληθυσμού (φύλο, ηλικία, εθνικότητα, σχολική επίδοση) και
- γ) τη μέγιστη δυνατή υποστήριξη από το προσωπικό του σχολείου.

Στη σχολική διαμεσολάβηση οι μαθήτριες και οι μαθητές συζητούν ανοιχτά χωρίς να δέχονται κριτική ερμηνεία από τους διαμεσολαβητές, εκφράζουν τα συναισθήματά τους, τις ανάγκες τους και διερευνούν από κοινού τρόπους επίλυσης των προβλημάτων τους (Μενίκη Βίλμα, 2017).

Διαμεσολάβηση είναι η συζήτηση σε κλίμα εμπιστευτικό για μια διαφορά μεταξύ δύο πλευρών, που διεξάγεται συναινετικά, εφόσον δηλαδή συμφωνήσουν και οι δύο πλευρές ενώπιον μιας τρίτης, ουδέτερης πλευράς που έχει εκπαιδευτεί να κάνει τη διαμεσολάβηση (Αρτινοπούλου, 2010).

5.β. Ομάδες Δράσεων Πρόληψης (ΟΔΠ)

Σε κάθε σχολική μονάδα Α/θμιας και Β/θμιας εκπαίδευσης έχει συσταθεί σχολική Ομάδα Δράσεων Πρόληψης (Ο.Δ.Π.), αποτελούμενη από 2 μόνιμους εκπαιδευτικούς, η οποία θα έχει και την ευθύνη εφαρμογής των δράσεων στο επίπεδο της σχολικής μονάδας καθ' όλη τη διάρκεια υλοποίησης της Πράξης.

Οι εκπαιδευτικοί ορίζονται από το Σύλλογο Διδασκόντων της σχολικής μονάδας, μετά από σχετική αίτηση εκδήλωσης ενδιαφέροντος.

Οι αρμοδιότητες της κάθε ΟΔΠ είναι ενδεικτικά οι ακόλουθες:

1. Συνεργάζεται με την Επιτροπή Συντονιστών Δράσεων Πρόληψης (**ΕΣΥΔΠ**) και την (**ΠΟΔΠ**) Περιφερειακή Ομάδα Δράσεων Πρόληψης και έχει την ευθύνη εφαρμογής των δράσεων στο επίπεδο της σχολικής μονάδας.
2. Βοηθά στη διεξαγωγή εκτιμήσεων σε επίπεδο σχολικής μονάδας για τον καθορισμό της συχνότητας του φαινομένου της σχολικής βίας, του τρόπου και του τόπου εμφάνισής του, του τρόπου αλληλεπίδρασης των μαθητών και των ενηλίκων (εκπαιδευτικοί, γονείς) και την αποτίμηση των αποτελεσμάτων του, μέσω εργαλείων έρευνας που θα καθοριστούν από την Κεντρική Επιστημονική Επιτροπή (**ΚΕΕ**).
3. Υλοποιεί σχέδια δράσης (Project, ερευνητικές εργασίες, βιωματικές δράσεις κ.ά.)
4. Ενημερώνει και επιμορφώνει τους λοιπούς εκπαιδευτικούς της σχολικής μονάδας και διοργανώνει δραστηριότητες (ενδεικτικά, ομιλίες, διαλέξεις, προβολή ταινιών κλπ.) με στόχο την ευαισθητοποίηση όλων των εμπλεκόμενων – γονέων, μαθητών, σχολικής/τοπικής κοινότητας κλπ.

B. Καταλληλότητα και επάρκεια των Δομών

Μέσα από συζητήσεις με εκπαιδευτικούς της Δευτεροβάθμιας εκπαίδευσης είχαμε το πρώτο μήνυμα για τη δυσλειτουργία και τον προβληματισμό εκ μέρους τους για την καταλληλότητα και επάρκεια των δομών - φορέων επίλυσης προβλημάτων (μαθησιακών και άλλων), ιδιαίτερων συμπεριφορών, επιθετικότητας, επίλυσης συγκρούσεων και γενικότερα στη διαχείριση κρίσεων στα σχολεία.

Έτσι, με αφορμή το άγχος των εκπαιδευτικών για την έλλειψη δομημένου πλαισίου υποστήριξης στην καθημερινή τους προσπάθεια καθώς επίσης και την αντιμετώπιση ιδιαίτερων συμπεριφορών των μαθητών (Επιθετικότητα με οργανική βάση ή/και από περιβαλλοντικά αίτια, συγκρούσεις, άλλου είδους κρίσεις στο σχολείο, κ.λπ.) προχωρήσαμε και ετοιμάσαμε σχετικό ερωτηματολόγιο (με βάση πρόταση του *Education Development Center, Inc.*, 2000), ώστε να έχουμε ένα ικανοποιητικό δείγμα απόψεων εκπαιδευτικών για το θέμα της υποστήριξης της εκπαιδευτικής κοινότητας στο σύνολό της.

Παράλληλα, συγκεντρώσαμε απόψεις για την αποτελεσματικότητα των δομών που λειτουργούν ως σήμερα στην κατεύθυνση τόσο της αξιολόγησης – διάγνωσης των μαθητών, όσο και την υποστήριξη (μαθησιακή ή/και ιδιαίτερων συμπεριφορών από τους μαθητές).

Με αφορμή μελέτες περίπτωσης μαθητών με ιδιαίτερες συμπεριφορές, καθώς και περιπτώσεις διαχείρισης κρίσεων στο σχολείο, δώσαμε το ερέθισμα στους εκπαιδευτικούς στόχου ώστε να απαντήσουν σε ερωτηματολόγιο το οποίο δημιουργήθηκε προκειμένου να μελετηθεί η θέση τους ως προς την υποστήριξη στο έργο τους. Έτσι διαπιστώθηκαν προβλήματα και αναγκαίες στη λειτουργία δομών όπως αυτές που έχουν προαναφερθεί στο Α μέρος (ΚΕΔΔΥ, ΣΔΕΥ – ΕΔΕΑΥ, ΣΣΝ, κ.α.)

Εμπόδια στην υλοποίηση του έργου των ΚΕΔΔΥ, ΣΔΕΥ –ΕΔΕΑΥ, ΣΣΝ

Από όσα προαναφέρθηκαν (Α.3, σελ. 5-7) είναι προφανέστατο το εύρος των αρμοδιοτήτων των ΚΕΔΔΥ, το μέγεθος του έργου τους και συνεπώς και ο υψηλός βαθμός δυσκολίας για την πραγματοποίηση, στο σύνολό του. Τα σημαντικότερα εμπόδια για την ολοκληρωμένη υλοποίηση του έργου των Κ.Ε.Δ.Δ.Υ, είναι ανά άξονα δράσης τα εξής (Γκίνης Δ., 2014):

Ανίχνευση – διάγνωση – Αξιολόγηση:

- Αναντιστοιχία αναλογίας μαθητικού πληθυσμού και διεπιστημονικών ομάδων: Στη σημερινή πραγματικότητα των ΚΕΔΔΥ μια διεπιστημονική ομάδα έχει να διαχειριστεί μαθητικό πληθυσμό έως και πέντε φορές μεγαλύτερο από τον ελάχιστο προβλεπόμενο των 10000 ατόμων.
- Ελλιπής ενημέρωση της σχολικής κοινότητας
- Ελλιπής ενημέρωση της οικογένειας των μαθητών
- Ελλιπής συνεργασία με την οικογένεια

Υποστήριξη μαθητών με ειδικές εκπαιδευτικές ανάγκες και των οικογενειών τους:

- Μεγάλος αριθμός αιτημάτων, με περιπτώσεις μαθητών που χρήζουν ιδιαίτερη και σε πολλές περιπτώσεις συνεχή υποστήριξη .
- Ελλιπής συμβουλευτική καθοδήγηση στο διδακτικό προσωπικό των σχολείων.
- Ελλιπής συνεργασία σχολείου και οικογένειας.
- Ελλιπής ή αποσπασματική υλοποίηση προγραμμάτων πρώιμης παρέμβασης λόγω έλλειψης εξειδικευμένου προσωπικού ή λόγω έλλειψης κατάλληλης κτιριακής υποδομής.

Δυσχέρειες στη λειτουργία των ΚΕΔΔΥ και των ΣΔΕΥ – ΕΔΕΑΥ, στον τομέα της πληροφόρησης και ευαισθητοποίησης της εκπαιδευτικής κοινότητας και της κοινωνίας

1. Παρατηρείται δυσχέρεια κατάρτισης προγραμμάτων υποστήριξης και συνεχούς παρακολούθησης μαθητών από σταθερή διεπιστημονική ομάδα με πιθανά αίτια, τις ελλείψεις στις προσλήψεις καθώς και την κατάλληλη και μόνιμη στελέχωσή τους.
2. Η συνεχώς αυξανόμενη ενασχόληση του ειδικού εκπαιδευτικού προσωπικού (ΕΕΠ) με διοικητικό έργο και η εμπλοκή των ψυχολόγων και κοινωνικών λειτουργών των ΣΜΕΑΕ μέσα από το έργο των ΕΔΕΑΥ στην στήριξη άλλων τυπικών σχολικών μονάδων στα οποία λειτουργεί Τμήμα Ένταξης, τους αναγκάζει να μοιράζουν το χρόνο τους μεταξύ των Ειδικών και των Σχολείων Τυπικής εκπαίδευσης. Τελικά οδηγούνται σε διπλούς ρόλους, κάτι που μειώνει την δυνατότητά τους για παροχή υποστήριξης και αξιολόγησης.
3. **Γίνεται φανερή η άμεση ανάγκη στελέχωσης των υπηρεσιών ΚΕΔΔΥ και ΕΔΕΑΥ με μόνιμο προσωπικό, σε αυξημένες οργανικές θέσεις προκειμένου να εξασφαλιστεί η απρόσκοπτη και άρτια λειτουργία τους καθ' όλη τη διάρκεια του χρόνου ή η δημιουργία ενός νέου πλαισίου που θα διαχωρίζει τους φορείς αξιολόγησης ΚΕΔΔΥ από τις δομές υποστήριξης ΣΣΝ, σε μόνιμη βάση.**

Συμπεράσματα – προτάσεις

Όπως προκύπτει από σχετικές υπηρεσιακές αναφορές, στα σχολεία υπάρχει πολύ μεγάλος αριθμός μαθητών με μαθησιακές δυσκολίες και αναπτυξιακές διαταραχές. Σημαντικό είναι και το ποσοστό αυτών που αντιμετωπίζουν προβλήματα συμπεριφοράς, ψυχικής υγείας ή προέρχονται από προβληματικό ή κακοποιητικό οικογενειακό περιβάλλον, ενώ συχνή είναι και η εκδήλωση κρίσεων, συνήθως λόγω παραβατικής συμπεριφοράς (χρήση ουσιών, ενδοσχολική βία, κ.α.).

Με δεδομένη την οικονομική κρίση που περνάει η χώρα μας τα τελευταία χρόνια, τα προαναφερθέντα περιστατικά παρουσιάζονται αυξημένα, όπως φαίνεται τόσο από τις υπάρχουσες πηγές όσο και από την καθημερινότητά μας.

Η προσέγγιση, η αξιολόγηση και η υποστήριξη όλων αυτών των ζητημάτων απαιτεί διεπιστημονική ομαδοσυνεργατική αντιμετώπιση και καλά δομημένο πλαίσιο.

Από το 2001 και μετά λειτουργούν δομές όπως τα ΚΕΔΔΥ (πρώην ΚΔΑΥ) και πιο πρόσφατα ο Σ.Σ.Ν. και τα ΣΔΕΥ – ΕΔΕΑΥ.

Η υποστελέχωσή τους ιδιαίτερα τα τελευταία χρόνια και η κάλυψή τους με προσλήψεις αναπληρωτών σε συνδυασμό με τις ασάφειες και την ελλιπή προετοιμασία των στελεχών τους, έχουν ως συνέπεια μεγάλες καθυστερήσεις στην αμεσότητα αντιμετώπισης των αιτημάτων που καλούνται να απαντήσουν, να αξιολογήσουν και να υποστηρίξουν τελικά.

Η λειτουργία των ΕΔΕΑΥ – ΣΔΕΥ βοηθά στην ένταξη και συμπερίληψη των παιδιών

με ειδικές εκπαιδευτικές ανάγκες (Ε.Ε.Α.) στα σχολεία μέσα από **(Μανδέλλου Μ., Μαργίδου Σ., Γκουντή Π., 2016)** :

- Εμπλοκή, συμμετοχή και συνεργασία όλων των εμπλεκόμενων φορέων στο σχεδιασμό της ενταξιακής διαδικασίας, δηλαδή ειδικό εκπαιδευτικό προσωπικό (Ψυχολόγος, Κοινωνικός Λειτουργός, εκπαιδευτικοί ΕΑΕ), εκπαιδευτικοί, γονείς, διευθυντές σχολείων και μαθητές στόχου.
- Θετική στάση και δέσμευση των εκπαιδευτικών, καθώς και άρση των προκαταλήψεων και των στερεότυπων αντιλήψεων με ομαδικές βιωματικές δραστηριότητες για τους εκπαιδευτικούς,

ανταλλαγή πληροφοριών και εμπειριών. Με λίγα λόγια μια σταθερή υποστήριξη τους.

- Εξασφάλιση της γονεϊκής συνεισφοράς με υπηρεσίες συμβουλευτικής και ψυχολογικής υποστήριξης, έτσι ώστε να υπάρχει πληρέστερη αντιμετώπιση των δυσκολιών του παιδιού, η οποία θα ξεκινά από το σπίτι και θα συνεχίζεται στο σχολείο.

Τέλος, η επιτυχία του θεσμού των Σ.Δ.Ε.Υ. - ΕΔΕΑΥ εξαρτάται σε μεγάλο βαθμό και από την ουσιαστική προετοιμασία - επιμόρφωση των εκπαιδευτικών που συμμετέχουν στις Ε.Δ.Ε.Α.Υ. καθώς και όλων των εμπλεκόμενων για να είναι αποτελεσματικοί πρωτεργάτες της αναβάθμισης της ποιότητας της εκπαίδευσης των μαθητών με Ε.Ε.Α. ή/και αναπηρία. Η σταθερή στελέχωσή τους με μόνιμο προσωπικό και η ενδυνάμωση τους μέσα από βιωματικές ομαδικές συναντήσεις με όλα τα μέλη της σχολικής κοινότητας σε συνεργασία με το σύμβουλο παιδαγωγικής ευθύνης.

Οι **Συμβουλευτικοί Σταθμοί Νέων (ΣΣΝ)**, στελεχώνονται με μεγάλη δυσκολία με ένα άτομο (ψυχολόγο ή ιατρό) που αποτελεί τον υπεύθυνο λειτουργίας τους. Παλιότερα κυρίως, διέθεταν και γραμματέα υποστήριξης του διοικητικού έργου καθώς και του ρόλου διασύνδεσης με την εκπαιδευτική κοινότητα και τις άλλες υπηρεσίες (εισαγγελείς ανηλίκων, δομές στήριξης Δήμων, Διευθύνσεις, Δομές κοινωνικής στήριξης, κ.α).

Η προφανής υποστελέχωσή τους, σε συνδυασμό με τις γεωμετρικά αυξανόμενες ανάγκες της εκπαιδευτικής κοινότητας για υποστήριξη στην επίλυση κρίσεων στο σχολείο και όχι μόνο αναδεικνύει το πόσο σημαντικό, χρήσιμο και άμεσο είναι η ενίσχυση του ρόλου των ΣΣΝ.

Οι **Δομές Κοινωνικής πρόνοιας του Δήμου** αναφοράς της Σχολικής Μονάδας (Κοινωνικές υπηρεσίες, Ψυχολόγοι, κ.α.) όταν έχουν το απαιτούμενο, κατάλληλο και μόνιμο προσωπικό, παρέχουν κύρια υπηρεσίες στήριξης στους γονείς και την οικογένεια και όχι άμεσα στο σχολείο το μαθητή και τον εκπαιδευτικό. Γι' αυτό λειτουργούν επικουρικά και σε περιπτώσεις που έχει επιληφθεί εισαγγελική αρχή.

Φορείς Υποστήριξης, αξιολόγησης και διαφοροδιάγνωσης:

Οι φορείς που λειτουργούν παράλληλα με το σχολικό πλαίσιο για την **υποστήριξή του**, καθώς επίσης και για την **αξιολόγηση – διαφοροδιάγνωση** των μαθητών, πολλές φορές παρουσιάζουν αδυναμίες, ελλείψεις και δημιουργούν μέσα από τις συνεχείς αλλαγές – αναθέσεις, από το Υπουργείο Παιδείας, σύγχυση στα μέλη της εκπαιδευτικής κοινότητας. Έτσι παρατηρούμε ότι, θεσμικοί ρόλοι τους να διαπλέκονται και να επικαλύπτονται.

Η καλή συνεργασία μεταξύ των δομών και των φορέων υποστήριξης της σχολικής μονάδας, αποτελεί αναγκαία και ικανή συνθήκη ώστε να λειτουργούν αποτελεσματικά και πολλαπλασιαστικά και πάντοτε προς όφελος της εκπαιδευτικής κοινότητας (εκπαιδευτικοί, μαθητές, γονείς).

Απαιτείται επίσης, συνεχής ανατροφοδότηση των φορέων και δομών καθώς και των εκπαιδευτικών μονάδων, προκειμένου να επανασχεδιάζεται η συμβουλευτική παρέμβαση, προσαρμοσμένη στα νέα δεδομένα που προκύπτουν συνεχώς. Αυτό είναι δυνατό να επιτευχθεί μέσω του Συμβουλευτικού Σταθμού Νέων και του διαμεσολαβητικού ρόλου που θεσμικά έχει, ενισχυμένου όμως με το αναγκαίο προσωπικό και το καλά σχεδιασμένο πλαίσιο λειτουργίας του.

Αποτελεί κοινή διαπίστωση ωστόσο, ότι δεν αρκεί η συνεργασία σε εθελοντικό επίπεδο, αλλά απαιτούνται θεσμικές οργανωμένες συνέργειες, προκειμένου οι εκπαιδευτικές δομές και οι φορείς να έχουν ένα οργανωμένο, συντονισμένο και υποστηρικτικό πλαίσιο συνεργασίας (Παλάζη Χρ., Δεμπτζή Κ., 2016).

ΠΡΟΤΑΣΕΙΣ για την επίτευξη ΣΤΟΧΩΝ

- Χρειάζεται τουλάχιστον ένας παιδοψυχίατρος για τη υποστήριξη όλων των σχολικών μονάδων. Προτείνουμε την αναλογία ένας ανά χίλιους μαθητές.
- Παράλληλη δημιουργία και λειτουργία μόνιμης επιτροπής ιατρικής υποστήριξης όλων των μαθητών.
- Δημιουργία ομάδων που θα αποτελούνται από ψυχολόγους, ειδικό παιδαγωγό, εκπαιδευτικούς ΕΑΕ και Κοινωνικό λειτουργό ανά 400 μαθητές για υποστήριξη προετοιμασία ΕΠΕ και κυρίως συναντήσεις

υποστήριξης με τους εκπαιδευτικούς της τάξης σε κάθε περίπτωση παρέμβασης για μαθητή που θα ζητηθεί από την σχολική μονάδα. Για το λόγο αυτό μπορεί να αξιοποιηθεί το προσωπικό από τις ΣΔΕΥ υπό την εποπτεία του νέου οργάνου Συμβουλευτικού Σταθμού Νέων – Ομάδα Υποστήριξης, αφήνοντας το έργο της αξιολόγησης στα ΚΕΔΔΥ μέσα από την συνεχή συνεργασία με τη νέα δομή ώστε να έχει συνεχή τροφοδότηση και παρακολούθηση των μαθητών που χρήζουν αξιολόγησης. Έτσι η αξιολόγηση θα έχει πλήρη φάκελο πριν την υλοποίησή της από το αρμόδιο ΚΕΔΔΥ.

Με βάση την πρόταση αυτή, διαχωρίζεται η υποστήριξη από το ΚΕΔΔΥ το οποίο θα υλοποιεί μόνο την αξιολόγηση μαθητών.

- Ο ΣΣΝ - Ομάδα Υποστήριξης ως νέα δομή θα ενισχυθεί από προσωπικό (1 ψυχολόγος, 1 κοινωνικός λειτουργός και δύο εκπαιδευτικοί ΕΑΕ ανά 400 μαθητές). Θα μπορούσε έτσι να παρέχει συνεχή και αποτελεσματική υποστήριξη. Για το σκοπό αυτό θα μπορούσε να αξιοποιηθεί η προηγούμενη εμπειρία από την λειτουργία των ΣΔΕΥ – ΕΔΕΑΥ επεκτείνοντας το θεσμό αυτό λειτουργικά για όλες τις μονάδες και όχι μόνο σε αυτές που έχουν τμήμα ένταξης. Η νέα αυτή προτεινόμενη δομή συμβουλευτικού σταθμού – ομάδα υποστήριξης με την κατάλληλη, επαρκή και μόνιμη στελέχωση, θα είναι ένα χρήσιμο εργαλείο στην κατεύθυνση της υποστήριξης του εκπαιδευτικού έργου. Η νέα αυτή προτεινόμενη δομή θα πρέπει σε μόνιμη βάση να διαθέτει παιδοψυχίατρο ανά 1000 μαθητές.

Η υποστήριξη αυτή θα παρέχεται αμέσως σε δύο κατευθύνσεις:

- **Στο μαθητή και την οικογένειά του**
- **Στο προσωπικό του σχολείου που έρχεται σε άμεση ή έμμεση επαφή με τον μαθητή στόχο.**

Έτσι θα μπορεί μέσα από εφαρμογή ομάδων συνεργασίας να έχει άμεσα αποτελέσματα τόσο στην κατεύθυνση της πρόληψης όσο και της υποστήριξης της σχολικής κοινότητας στο σύνολό της. Η νέα αυτή δομή υποστήριξης θα μπορεί μέσα από τρία στάδια (Αρχική, ενδιάμεση και τελική παρέμβαση) να έχει τις επιθυμητές συμπεριφορές και την υλοποίηση κατάλληλων ΕΕΠ – Ειδικών εξατομικευμένων προγραμμάτων, να επιτυγχάνει το στόχο της συμπερίληψης. Μακριά από μοντέλα εφαρμογής ποινών ή/και παρεμβάσεις εισαγγελικών λειτουργιών που θεωρούμε ως ακραία αντιπαιδαγωγική διαδικασία στο πλαίσιο της λειτουργίας του σχολείου. Η υποστήριξη του μαθητή θα μπορεί έτσι να είναι συνεχής καθ' όλη την διάρκεια φοίτησης, ώστε να προετοιμάζεται η εισαγωγή του στην επόμενη εκπαιδευτική βαθμίδα με το καλύτερο δυνατό πλαίσιο υποστήριξης.

Προτείνεται επίσης, ενισχυτικά, η συνεχής επιμόρφωση εκπαιδευτικών μαθητών και γονέων σε θέματα όπως:

- ✓ Διαμεσολάβηση (Ένα χρήσιμο εργαλείο στην επίλυση κρίσεων – συγκρούσεων)
- ✓ Χρήση ειδικών εξατομικευμένων προγραμμάτων
- ✓ Ειδικών προγραμμάτων υποστήριξης συμπεριφορών για διαχείριση συγκρούσεων και αντιμετώπισης της επιθετικότητας των μαθητών.

Η περιστασιακή πρόσληψη (αναπληρωτές μέσω ΕΣΠΑ) ψυχολόγων ή κατά περίπτωση εκπαιδευτικών ΕΑΕ, όταν δεν είναι σε μόνιμη βάση και ενταγμένη σε ένα πλήρες πλαίσιο υποστήριξης θεωρούμε ότι χάνει μεγάλο μέρος της αποτελεσματικότητάς της, στην επίτευξη των στόχων υποστήριξης.

Αποσπασματικές παρεμβάσεις όπως μία επίσκεψη ή μια συζήτηση δεν έχουν αποτελεσματικότητα. Δομές και θεσμοί για ολοκληρωμένη παρέμβαση (Αρχή – μέση – τέλος) και ανατροφοδότηση.

Να παρέχονται στους εκπαιδευτικούς συγκεκριμένες οδηγίες για την αντιμετώπιση των μαθητών τόσο κατά την διάρκεια του μαθήματός όσο και στο σύνολο της παρουσίας τους στην σχολική μονάδα.

Σύμφωνα με την πλειονότητα των εκπαιδευτικών, είναι αναγκαία η μόνιμη στελέχωση δομών στήριξης των σχολικών μονάδων από ειδικούς επιστήμονες όπως ψυχολόγους και κοινωνικούς λειτουργούς και εκπαιδευτικούς ΕΑΕ ή εξειδικευμένους σε μοντέλα αντιμετώπισης κρίσεων (διαμεσολάβηση, κ.α.), οι οποίοι θα συνεισφέρουν έμπρακτα με δράσεις και προγράμματα στην αντιμετώπιση των φαινομένων.

Το ΚΕΔΔΥ ως μονάδα αξιολόγησης θα πρέπει να έχει διασύνδεση με τις μονάδες υποδοχής του μαθητή. Παράδειγμα, όταν ο μαθητής θα μεταβεί σε γυμνάσιο ή ειδικό Γυμνάσιο ή δομή ΕΑΕ γενικότερα, θα πρέπει να αξιολογείται από εκπαιδευτικούς των μονάδων υποδοχής (Φιλολόγους, Μαθηματικούς, κ.α. κατά περίπτωση)

και όχι δασκάλους.

Κάθε πρόταση - ενέργεια, διορθωτική ή πρωτότυπη θα πρέπει να βασίζεται στο γεγονός ότι η διαφορά και η ετερότητα αποτελούν βασικά στοιχεία του πολύμορφου και ετερογενούς χαρακτήρα της κοινωνίας μας. Ακόμη, θα πρέπει να υπάρχουν διακριτοί ρόλοι στον κάθε συμμετοχο και η στελέχωση να είναι επαρκής, μόνιμη και καλά προετοιμασμένη - επιμορφωμένη για το έργο που θα κληθεί να παρέχει. Μόνο με τέτοιες προϋποθέσεις μπορούμε να ελπίζουμε σε αποτελεσματικές και χρήσιμες για το κοινωνικό σύνολο δομές υποστήριξης του της σχολικής κοινότητας.

Μια νέα πρόταση Νόμου του Υπουργείου παιδείας με τίτλο: «Νέες δομές υποστήριξης της εκπαίδευσης».

Αντί για μόνιμες και σταθερές διεπιστημονικές ομάδες, προτείνονται στο νομοσχέδιο «*διεπιστημονικές ομάδες χωρίς όμως μόνιμο χαρακτήρα*» των οποίων ο αριθμός, η σύνθεση και το έργο, θα μεταβάλλονται ανάλογα με τα θέματα που αντιμετωπίζουν. Αυτό αποτελεί αποδυνάμωση της θεσμοθετημένης διεπιστημονικής συνεργασίας που αποτελεί την πιο ενδεδειγμένη προσέγγιση την αντιμετώπιση των σοβαρών ψυχοκοινωνικών, γνωστικών και συμπεριφορικών προβλημάτων των παιδιών.

Επιπρόσθετα παρατηρείται υπερσυγκέντρωση αρμοδιοτήτων στα Κέντρα Εκπαιδευτικής και Συμβουλευτικής Υποστήριξης (ΚΕΣΥ), χωρίς να υφίσταται καμία σοβαρή και τεκμηριωμένη επιστημονικά πρόταση για την επάρκεια, την καταλληλότητα, την ομοιογένεια του προσωπικού και των αρμοδιοτήτων. Καταργείται στην πράξη κάθε έννοια σταθερότητας των διεπιστημονικών ομάδων σε σχέση με τα σχολεία και τους μαθητές στόχους. Το κυριότερο όμως αρνητικό στοιχείο της πρότασης αυτής είναι ότι μια υποστελεχωμένη δομή που προκύπτει από την συνένωση άσχετων μεταξύ τους φορέων καλείται να αντιμετωπίσει δυσανάλογα μεγάλο αριθμό μαθητικό δυναμικού.

Χαρακτηριστικό παράδειγμα της αναντιστοιχίας μεταξύ των βαρύγδουπων διακηρύξεων του υπουργείου περί συμπεριληπτικής εκπαίδευσης και της ύπαρξης «*ενός σχολείου για όλους*» και των όσων προτείνονται στο σχέδιο νόμου είναι το γεγονός ότι δεν αναφέρεται πουθενά ο όρος της παράλληλης στήριξης των μαθητών με αναπηρίες ή/και ειδικές εκπαιδευτικές ανάγκες ο οποίος παρά τα μεγάλα προβλήματα λειτουργίας λόγω της υποστελέχωσης, συνέβαλε σημαντικά στην συμπερίληψη των μαθητών αυτών στη Γενική Εκπαίδευση.

Είναι προφανές ότι η γραφειοκρατική, υποστελεχωμένη και ανομοιογενής δομή που προτείνεται θα κληρονομήσει όλα τα προβλήματα των δομών που προϋπήρχαν με αποτέλεσμα να τα διογκώσει.. Μεταξύ άλλων αξίζει να αναφερθούν:

- **Η ελλιπής ενημέρωση της οικογένειας των μαθητών,**
- **Η ελλιπής ενημέρωση της σχολικής κοινότητας,**
- **Η ελλιπής συνεργασία με την οικογένεια,**
- **Η ελλιπής συμβουλευτική καθοδήγηση και επιμόρφωση στο διδακτικό προσωπικό των σχολείων,**
- **Η δυσχέρεια κατάρτισης προγραμμάτων υποστήριξης και συνεχούς παρακολούθησης μαθητών από σταθερή διεπιστημονική ομάδα με αίτιο τις ελλείψεις σε επαρκές και κατάλληλο επιστημονικό προσωπικό,**
- **Η μείωση της δυνατότητας των δομών να αξιολογούν τα περιστατικά έγκαιρα, να παρεμβαίνουν άμεσα και να υποστηρίζουν συνεχώς τους εκπαιδευτικούς στο έργο τους λόγω της αυξημένης ενασχόλησης τους με διοικητικά και άλλα άσχετα καθήκοντα.**

Ιδιαίτερη αναφορά, αξίζει να γίνει, στο ενδεχόμενο η αξιολόγηση – διάγνωση από τη νέα προτεινόμενη με βάση το σχέδιο Νόμου πολυδιάστατη και κατά συνέπεια βραδυκίνητη δομή (ΚΕΣΥ), να είναι αποσπασματική και καθυστερημένη, λόγω φόρτου εργασίας και λόγω μη σταθερής ομάδας αξιολόγησης. Γίνεται φανερό ότι η προτεινόμενη δομή του ΚΕΣΥ, θα οδηγήσει σε υιοθέτηση λύσεων και παρεμβάσεων οι οποίες εφόσον δεν στηρίζονται στην συστηματική μελέτη της εκάστοτε περίπτωσης, με την χρήση των κατάλληλων διαγνωστικών εργαλείων, θα δημιουργήσουν τεράστια προβλήματα στους μαθητές, τους γονείς, τους εκπαιδευτικούς και την

σχολική μονάδα στο σύνολό της (Τραγάκη, 2018).

Ως συνέπεια των παραπάνω γίνεται σαφές ότι η επιχειρούμενη αναδιάρθρωση των δομών παρέμβασης και υποστήριξης δεν έχει καμία σχέση με την πολυδιαφημιζόμενη αποκέντρωση των αρμοδιοτήτων, την διασύνδεση με τις σχολικές μονάδες και την εν τέλει βελτίωση της υπάρχουσας κατάστασης. Στην πραγματικότητα, αποτελεί μια προσπάθεια του υπουργείου -μέσω την συγχώνευσης- να επιτύχει εξοικονόμηση πόρων και προσωπικού, στον βωμό της οποίας θυσιάζεται η αναγκαία επιστημονική γνώση και εξειδίκευση για την αντιμετώπιση, των προς εξέταση στο πλαίσιο της παρούσας εργασίας φαινομένων.

Η προτεινόμενη από το ΥΠΕΘ δομή (ΚΕΣΥ), αντί να απαντά στην ανάγκη των εκπαιδευτικών για υποστήριξη και άμεση παρέμβαση στα φαινόμενα με τρόπο επιστημονικά ορθό και τεκμηριωμένο και να υποστηρίζει το εκπαιδευτικό έργο με τρόπο που να δημιουργεί τις απαραίτητες σχέσεις σταθερότητας των δομών παρέμβασης με το σχολικό περιβάλλον, εστιάζει περισσότερο στην αποτίμηση/αξιολόγηση του εκπαιδευτικού έργου και των αποτελεσμάτων του. Αντί να παρεμβαίνει όσο το δυνατόν νωρίτερα για την αντιμετώπιση των φαινομένων, θα παρέχει υποστήριξη στον εκπαιδευτικό και τον μαθητή, αφού έχει προηγηθεί η αποτίμηση αξιολόγηση, επιβάλλοντας έτσι εντέχνως την αυτοαξιολόγηση της σχολικής μονάδας και δημιουργώντας έναν ασφυκτικό κλοιό εποπτείας ελέγχου και συμμόρφωσης (Χατζοπούλου Σ., 2018).

Μέσα από το Νομοσχέδιο αυτό, το Υπουργείο Παιδείας επιδιώκει με ωραιοποιημένα επιχειρήματα να προωθήσει την υποστήριξη των μαθητών με αναπηρία ή/ και ε.ε.α., επικαλούμενο τη φιλοσοφία της ενταξιακής εκπαίδευσης. Η ενταξιακή λογική, όμως, από τη στιγμή που περιλαμβάνει όλο το φάσμα των αναπηριών και των ε.ε.α., οφείλει να μην περιορίζεται από τους όρους της λειτουργικότητας, να μη θέτει με άλλα λόγια περιορισμούς σύμφωνα με τη λειτουργικότητα των παιδιών και κατ' επέκταση, να μην εξαντλείται αποκλειστικά σε μία διάστασή της (λ.χ. θέματα προσβασιμότητας στο σχολικό περιβάλλον). Μιλώντας, όμως, καθαρά με οικονομικούς όρους, η ΕΑΕ απαιτεί πόρους και κοστίζει. Αυτό που προκύπτει από τον τρόπο λειτουργίας των νέων δομών, πλήττει σημαντικά την ΕΑΕ και φανερώνει ότι το συγκεκριμένο νομοθέτημα υπηρετεί πιστά τη λογική της μείωσης του κόστους: μείωση των απαραίτητων δομών, μείωση των προσλήψεων σε εκπαιδευτικό προσωπικό και αύξηση των αρμοδιοτήτων του υπάρχοντος εκπαιδευτικού προσωπικού για αντιστάθμισμα των περικοπών (Συντονιστικό Αναπληρωτών Αδιόριστων Εκπαιδευτικών, 2018).

Στο τέλος δε, παρέχει ένα «υποθετικό δωράκι»: **«Οι εκπαιδευτικοί της τάξης δεν αξιολογούνται πλέον μέσα από την κατάργηση του ΠΔ 152/2013»**

Μελετώντας την πρόταση νόμου στο σύνολό της, εύκολα διαπιστώνουμε ότι η αποτίμηση του εκπαιδευτικού έργου-αξιολόγηση του εκπαιδευτικού, είναι πλέον προ των πυλών.

Η πρόταση αυτή του Υπουργείου, αποτελεί μια βιαστική προσπάθεια αναδιάρθρωσης των ΔΟΜΩΝ του ΥΠΠΕΘ, ακολουθώντας την λογική όλων των προηγούμενων Υπουργών, τις οποίες ήδη το συνδικάτο έχει απορρίψει και αγωνιστικά έχει ανατρέψει.

Γ. ΠΑΡΑΡΤΗΜΑ

1. ΕΝΔΕΙΚΤΙΚΕΣ ΜΕΛΕΤΕΣ ΠΕΡΙΠΤΩΣΗΣ
2. ΕΡΩΤΗΜΑΤΟΛΟΓΙΟ
3. ΑΠΟΤΕΛΕΣΜΑΤΑ ΕΡΩΤΗΜΑΤΟΛΟΓΙΟΥ

1. ΕΝΔΕΙΚΤΙΚΕΣ ΜΕΛΕΤΕΣ ΠΕΡΙΠΤΩΣΗΣ

1.α). Μελέτη Περίπτωσης (μαθητής, Νίκος) - Ιστορικό

Ο Μαθητής Νίκος (αποτελεί τυχαίο όνομα για προστασία προσωπικών δεδομένων), γράφτηκε στην Α' τάξη Γυμνασίου μετά από «ελλιπή φοίτηση» την προηγούμενη χρονιά σε άλλο Γυμνάσιο.

- Καταγράφηκε επίσης επιθετική συμπεριφορά του Νίκου σε μαθητή της Β' Λυκείου από τον οποίο απαιτούσε χρήματα όπως πληροφορήθηκε το σχολείο στη συνέχεια του συμβάντος.
- Κατά την διάρκεια των διαλλειμάτων, στα οποία παρέμενε στο σχολείο, κυρίως βρισκόταν σε διπλανό χώρο μακριά από συμμαθητές του.

- Μια φορά παρατηρήθηκε με εμφανή σημάδια από χτυπήματα και ανέφερε ότι έπεσε θύμα ενδοοικογενειακής βίας διότι δεν επέστρεψε νωρίς το βράδυ στο σπίτι αλλά πήγε την άλλη μέρα το πρωί. Ανέφερε επίσης ότι έπαιζε ηλεκτρονικά σε κατάσταση όλο το βράδυ. Το σχολείο κάλεσε τον Συμβουλευτικό Σταθμό Νέων (Σ.Σ.Ν.) να παρέμβει. Έγινε μια επίσκεψη του υπεύθυνου όπου συνομίλησε με τον Διευθυντή και τον μαθητή και κλείστηκε ραντεβού με τους γονείς του μαθητή στο συμβουλευτικό σταθμό. Λόγω φόρτου εργασιών του Σταθμού το ραντεβού κλείστηκε για ένα μήνα μετά. Σύμφωνα με τους γονείς η συνάντηση με το Σ.Σ.Ν. δεν είχε αποτέλεσμα διότι απλά ενημερώθηκαν για τις ευθύνες τους. Αποτέλεσμα ήταν η διακοπή της διαδικασίας υποστήριξής του.
- Ο μαθητής παρά τις προσπάθειες των εκπαιδευτικών να τον πείσουν να μπει στην τάξη συνέχισε να προσέρχεται όποτε ήθελε στο σχολείο τις περισσότερες φορές εισερχόμενος με ανορθόδοξο τρόπο (πηδώντας πάνω από τα κάγκελα του σχολείου και συχνά μετά την έναρξη του ωρολογίου προγράμματος).
- Παραμονές Χριστουγέννων καταγράφηκε επίσκεψη της μητέρας του στο σχολείο όπου ανέφερε ότι ο Νίκος λείπει από το σπίτι μία εβδομάδα και ότι τον αναζήτησε με κάθε τρόπο ακόμη και με την αστυνομία.
- Τις επόμενες ημέρες μαθητής ανέφερε ότι τον Νίκο τον μάζεψε η μητέρα του έξω από την αυλή του σπιτιού της τον περιέθαλψε και τον έστειλε μόλις ξημέρωσε στο σπίτι.
- Συμμαθητής του ανέφερε ότι τον απειλούσε ο Νίκος και του ζητούσε χρήματα διότι ισχυριζόταν ότι ο συμμαθητής του κατέστρεψε ένα γκράφιτι του, εκτός σχολείου.
- Με την επανέναρξη των μαθημάτων τον Ιανουάριο ο Νίκος συνέχισε να προσέρχεται και να αποχωρεί ακανόνιστα από το σχολείο παρότι οι γονείς του ενημερώνονταν για την κατάσταση αυτή συνέχεια και προσέρχονταν στο σχολείο τακτικά. Αξίζει να σημειωθεί ότι παρατηρήθηκε το φαινόμενο να έχει προσέλθει στο σχολείο η μάνα και η αδελφή του νομίζοντας ότι αυτός είναι στο σχολείο και ο Νίκος να έρχεται από έξω, την τρίτη ώρα, χωρίς να γνωρίζει ότι τα συγγενικά του πρόσωπα είχαν επισκεφθεί το σχολείο.
- Την ίδια περίοδο καταγράφηκε ότι ο Νίκος με άλλον συμμαθητή του έγραψε συνθήματα στην πίσω πλευρά του σχολείου. Εκλήθη από την Διεύθυνση ο συμμαθητής, παραδέχθηκε το γεγονός και ανέλαβε την ευθύνη (όχι ο Νίκος) και αποκατέστησε την ζημιά.
- Το ίδιο διάστημα αναφέρθηκε ότι κηδεμόνας άλλου μαθητή, του κοντινού Λυκείου, συνόδευε για ένα χρονικό διάστημα το παιδί του στο σχολείο διότι το απειλούσε ο Νίκος μαζί με άλλους εξωσχολικούς ότι αν δεν τους δώσει τα χρήματα που του ζητούσαν θα τον έδερναν. Ανέφερε ότι δεν επιθυμεί την προσφυγή στις αρχές ώστε να μην κινδυνέψει περισσότερο το παιδί του.
- Το σχολείο ενημέρωνε σχετικά με εμπιστευτικά έγγραφα αρμοδίως.
- Σχετικά υπήρξε και παρέμβαση από εισαγγελέα ανηλίκων προς τους γονείς του ανήλικου μαθητή Νίκου
- Μετά την συνάντηση των γονέων - κηδεμόνων του Νίκου με τον εισαγγελέα ανηλίκων ενημέρωσαν ότι πήγαν και στη συνέχεια ο μαθητής δεν ξαναεμφανίστηκε στο σχολείο. Οι γονείς άλλων μαθητών του σχολείου ενημέρωσαν το σχολείο ότι προσέφυγαν στον εισαγγελέα για παραβατική συμπεριφορά του Νίκου.
- Το σχολείο συνέχισε να είναι σε επικοινωνία με τους γονείς του μαθητή παρ' όλο το γεγονός ότι ο μαθητής διέκοψε την φοίτησή του από τότε.

Όπως παρατηρούμε από το σύντομο ιστορικό που προηγήθηκε, ο Νίκος παρουσίασε μέχρι σήμερα βίαιη, επιθετική και παραβατική συμπεριφορά στις ακόλουθες μορφές (Χηνάς, Π., Χρυσοφίδης, Κ., 2000).

- **Βία κατά προσώπων (Εκφοβισμός συμμαθητών – Bullying – Θυματοποίηση)**
- **Βία κατά περιουσίας (Βανδαλισμός εγκαταστάσεων του σχολείου – Κλοπή προσωπικών αντικειμένων συμμαθητών με την απειλή βίας – Εκβιασμό με την απειλή βίας για προσπορισμό οικονομικού οφέλους) κλπ**

Πιο συγκεκριμένα και σύμφωνα με το πρότυπο DSMIV (όπως παρουσιάζεται στο Χάσκου Σοφ.,

Κωνσταντακοπούλου Ευ., Προδρομίδης Χαρ., nd), ο μαθητής της περίπτωσης παρουσίασε τα ακόλουθα:

Συμπτώματα διαταραχής της αγωγής:

- Φοβέριζε , απειλούσε και τρομοκρατούσε άλλους.
- Ξεκινούσε συχνά σωματικούς καυγάδες τόσο εντός όσο και εκτός σχολικού περιβάλλοντος.
- Χρησιμοποιούσε κάποιο «όπλο» που μπορεί να προκαλέσει σοβαρή σωματική βλάβη σε άλλους.
- Έχει φερθεί σκληρά σωματικά σε ανθρώπους.
- Έχει επιτεθεί σε άνθρωπο για να τον κλέψει.

Καταστροφή περιουσίας:

Εσκεμμένα έχει προβεί σε φθορά περιουσίας του σχολείου.

Σοβαρές παραβάσεις των κανόνων:

- Συχνά μένει έξω τη νύχτα παρά τις γονεϊκές απαγορεύσεις (με αρχή πριν τα 13 έτη)
- Συχνά κάνει σκασιαρχείο από το σχολείο (με αρχή πριν τα 13 έτη)

Συμπτώματα της εναντιωματικής προκλητικής διαταραχής:

- Αντιδρούσε με διάθεση καυγά και απειλές σε μεγαλύτερους συμμαθητές καθώς και ενηλίκους.
- Συνέχεια αψηφούσε ενεργά και αρνείτο να συμμορφωθεί με αιτήματα ή κανόνες του σχολείου.
- Συχνά κατηγορούσε τους άλλους για δικά του σφάλματα ή κακή διαγωγή
- Ενοχλούνταν όταν του ζητούσαν οι εκπαιδευτικοί να εισέλθει στην τάξη.
- Ήταν συχνά θυμωμένος ή μνησικάκος
- Παρουσίασε εκδικητική συμπεριφορά εναντίων μαθητή οι γονείς του οποίου είχαν ενημερώσει το σχολείο για τις απειλές που δέχθηκε ο γιός τους .
- Παρουσίασε εκδικητική συμπεριφορά εναντίων των μαθητών των οποίων οι γονείς προσέφυγαν στην αστυνομία - εισαγγελία.

Το σχολείο για την αντιμετώπιση των προβλημάτων του μαθητή Νίκου προχώρησε σε ενέργειες όπως:

- Συνεδριάσεις συμβουλίου τάξης καθώς και του συλλόγου (παιδαγωγική).
- Συνεχή ενημέρωση και επικοινωνία με τους γονείς
- Αίτημα προς τον Συμβουλευτικό Σταθμό Νέων ώστε να επιληφθεί της περίπτωσης.
- Ενημέρωση της Εισαγγελίας Ανηλίκων σχετικά με την μη τακτική φοίτηση του μαθητή.
- Συνεχή και αυξημένη επιτήρηση – εφημερία των χώρων του σχολείου.

Τελικά από το αποτέλεσμα της περίπτωσης αυτής, αναδεικνύεται το γεγονός της έλλειψης πλαισίου στήριξης της σχολικής κοινότητας, ώστε να βοηθήσει ουσιαστικά και όχι αποσπασματικά τους εκπαιδευτικούς, τους μαθητές καθώς και τους γονείς.

1.β). Μελέτη Περίπτωσης (μαθητής Ψ) – Ιστορικό

Ο μαθητής, τον οποίο για ευνότητους λόγους θα αναφέρουμε ως Ψ, γράφτηκε στο γυμνασίου που φοιτούσαν τα αδέρφια του.

Η γνώση που υπήρχε στο σχολείο ήταν ότι προέρχεται από πολυμελή οικογένεια όπου ο πατέρας που είναι εθισμένος σε ουσίες συνήθως είναι μακριά από την οικογένεια. Στηρίζεται κυρίως από την μητέρα και από μια μικρότερη αδελφή.

Σύντομα παρατηρήθηκαν μαθησιακές δυσκολίες με στοιχεία ανωριμότητας και πιθανή αδυναμία λειτουργίας συνδυαστικής σκέψης. Γενικότερα είχε μια καλή κοινωνική εικόνα η οποία κάλυπτε τις αδυναμίες στην κατανόηση εννοιών και τις ελλείψεις σε βασικές γνώσεις.

Ο μαθητής κατά το διάστημα λειτουργίας του έξω από το μαθησιακό πλαίσιο της τάξης λειτουργούσε επιθετικά προς τους συμμαθητές του ακούοντας πάντοτε στις εκλύσεις των εκπαιδευτικών του Γυμνασίου αναφοράς. Σε μικρό χρονικό διάστημα ο μαθητής Ψ, έδειξε να κουράζεται στην μαθησιακή διαδικασία και

γενικά δεν είχε διάρκεια σε όσα αντικείμενα συμμετείχε μέσα από συντονισμένη και στοχευμένη προσπάθεια των εκπαιδευτικών.

Μετά από αρκετές συναντήσεις με την μητέρα του παιδαγωγικές συναντήσεις σε συμβούλια τάξης ο σύλλογος αποφάσισε να ζητηθεί η βοήθεια ειδικών. Η σύμβουλος παιδαγωγικής ευθύνης ανέλαβε να επικοινωνήσει με την οικογένεια του μαθητή και έτσι μετά από αρκετές συναντήσεις και συζητήσεις οι γονείς συναίνεσαν και ο μαθητής πήγε σε διαδικασία αξιολόγησης από το αρμόδιο ΚΕΔΔΥ.

Αποφασίστηκε να μετακινηθεί σε κοντινό Γυμνάσιο όπου λειτουργούσε τμήμα ένταξης για να συνεχίσει την φοίτησή του. Εκεί σε μικρό διάστημα παρουσίασε έντονα προβλήματα συμπεριφοράς όπως: ανέβαινε στα θρανία, προκαλούσε συνεχώς αναστάτωση στην λειτουργία της τάξης είτε μέσα από επιθετικές συμπεριφορές προς συμμαθητές, είτε ενοχλώντας κάποιους μαθητές που κατά περίπτωση έβαζε ως στόχο. Έτσι σταδιακά έγινε το επίκεντρο του σχολείου μέσα από τις αρνητικές ή/και επιθετικές συμπεριφορές. Μετά το πρώτο διάστημα και παρ' όλες τις φιλότιμες προσπάθειες των εκπαιδευτικών ΕΑΕ ο μαθητής Ψ, δεν ήθελε να μένει πολύ ώρα στην τάξη ακόμη και στο τμήμα ένταξης. Εκεί σταδιακά άρχισε να φαίνεται ότι υπήρχαν αίτια οργανικά που οδηγούσαν τον μαθητή στην έλλειψη συμμετοχής λόγω αδυναμίας παρακολούθησης της συνεχούς ροής και των απαιτήσεων της τάξης. Προτιμούσε να μένει τις περισσότερες ώρες με τον ένα από τους εκπαιδευτικούς του τμήματος ένταξης κάτι που δεν μπορούσε να γίνεται συνεχώς αποδεκτό από τους εκπαιδευτικούς, λόγω του ωρολογίου προγράμματος.

Μετά από πολλές προσπάθειες των εκπαιδευτικών του σχολείου και συναντήσεις με την μητέρα του μαθητή αποφασίστηκε να επισκεφθεί η μητέρα ειδική παιδοψυχιατρική υπηρεσία η οποία δεν μπόρεσε να έχει συγκεκριμένες προτάσεις λόγω της αδυναμίας συνεργασίας με τον μαθητή καθ' όλη την διάρκεια της συνεδρίας. Ο μαθητής ακούστηκε να λέει σε κάποιους εκπαιδευτικούς στις επόμενες της συνεδρίας ημέρες: «*Τρελός είμαι για να με πηγαίνουν σε ψυχίατρο; Εσύ με θεωρείς τρελό*», συμπλήρωνε.

Μετά το πρώτο σχολικό έτος που φοίτησε στο Γυμνάσιο, ο μαθητής έφυγε και από το σχολείο αυτό εγκαταλείποντας την προσπάθεια για συνέχιση της φοίτησης σε σχολείο με τμήμα ένταξης παρ' όλο που συμπαθούσε πολύ τον εκπαιδευτικό του τμήματος ένταξης και του άρεσε να μιλά μαζί του τακτικά.

Η απομάκρυνση του μαθητή Ψ από το σχολείο αυτό, άφησε πολλά ερωτηματικά στους εκπαιδευτικούς και μια πικρία για το γεγονός ότι δεν είχαν την δυνατότητα και το συνεχές υποστηρικτικό πλαίσιο ώστε να κάνουν τον μαθητή συμμετοχο στη σχολική κοινότητα και κύρια με κίνητρο σε κατάκτηση στόχων του σχολείου μαζί με τους συμμαθητές του που δεν κατάφερε να δημιουργήσει φιλικές σχέσεις μέσα από γέφυρες επικοινωνίας.

1.γ). Μελέτη Περίπτωσης (μαθητής γυμνασίου Χ) – Ιστορικό

Ο μαθητής, τον οποίο για ευνότητους λόγους θα αναφέρουμε ως Χ, γράφτηκε στην Α' γυμνασίου χωρίς κάποια ιδιαίτερη ενημέρωση από το περιβάλλον του.

Πολύ σύντομα, από τις πρώτες κιόλας μέρες, άρχισαν να φαίνονται τα πρώτα συμπτώματα ιδιαίτερης συμπεριφοράς του μαθητή.

Σε περαιτέρω διερεύνηση του οικογενειακού περιβάλλοντος, το σχολείο διαπίστωσε ότι ο Χ ζούσε με τους παππούδες. Λόγω του ότι οι γονείς ήταν ναρκομανείς

Το ίδιο το παιδί, γεννήθηκε εθισμένο σε ουσίες κατά δήλωση του περιβάλλοντός του.

Από την γέννηση, ζει σε πολύ κακές περιβαλλοντικές συνθήκες με την στήριξη του παππού (οικονομικά) και της γιαγιάς.

Έχασε από νωρίς σχετικά τους γονείς από χρήση ουσιών και ζει με τη γιαγιά.

Ο μαθητής Χ δε φαίνεται από τη συμπεριφορά του να αντιλαμβάνεται γενικά την κατάσταση. Δεν κλαίει, δε διακρίνεται πάνω του ίχνος λύπης ή θρήνου. Όταν «έφυγε» από την ζωή ο παππούς, ο οποίος αποτελούσε οικονομικό στήριγμα για την οικογένεια, άρχισε να ζωγραφίζει «μνήματα» καθηγητών εξαπολύοντας έμμεσες απειλές προς αυτούς. Στη συνέχεια δηλώνει ότι εργάζεται, για να το σκάσει από το σπίτι. Παίρνει μέρος από μικρή ηλικία, με βάση δεδομένα από το περιβάλλον του, σε κινήσεις και δράσεις ομάδων που αυτοαποκαλούνται «αναρχικές» ή έτσι τις δηλώνει ο ίδιος. Τον γνωρίζουν όλοι οι αστυνομικοί, στα αστυνομικά τμήματα της περιοχής του και τους θεωρεί φίλους του.

Η γιαγιά δηλώνει ανήμπορη οικονομικά να τον στηρίξει και ζητά καταφύγιο σε διάφορες οργανώσεις, με σκοπό όμως να απομακρύνει το παιδί από κοντά της. Το παιδί είναι επιθετικό στην γενικότερη συμπεριφορά

του στην σχολική κοινότητα. Η παρουσία του στην τάξη αποτελεί πηγή πρόκλησης και ιδιαίτερων συμπεριφορών με τους συμμετοχούς.

Το σχολείο ενημερώθηκε ότι δομή κοινωνικών υπηρεσιών (εκτός σχολείου) έχει αναλάβει να επιλύσει θέματα της οικογένειάς του μέσα από συνεδρίες. Στόχος είναι να στηρίξουν το παιδί αλλά και να ενεργοποιήσουν τη γιαγιά προς τη σωστή κατεύθυνση. Οι κοινωνικές υπηρεσίες ανέλαβαν την περίπτωση του εν λόγω μαθητή Χ, μετά την παρέμβαση του Εισαγγελέα. Διαπιστώνουν αρχικά ελλιπή επιμέλεια. Ο μαθητής Χ, κάνει πολλές απουσίες από το σχολείο λόγω έλλειψης κινήτρων. Δημερεύει, πολλές φορές, σε άγνωστα για τη γιαγιά μέρη. Διεκδικεί δικαιώματα και απειλεί καθηγητές ότι θα καλέσει την αστυνομία για να καταγγείλει κακοποίηση από μέρους τους.

Καλείται ο Σ.Σ.Ν. ώστε να επιληφθεί της περίπτωσης.

1.δ). Μελέτη Περίπτωσης (μαθητής Αντώνης) – Ιστορικό

Οικογενειακό Ιστορικό

Ο Αντώνης (υποθετικό όνομα) είναι μαθητής που φοιτά σε σχολείο της Δευτεροβάθμιας Εκπαίδευσης.

Οι γονείς του βρίσκονται σε διάσταση και η μητέρα του έχει κάνει διάφορες δουλειές για να στηρίξει την οικογένεια. Οικονομικά συνεισφέρει και ο πατέρας.

Με τον πατέρα του ο Αντώνης δεν έχει σχέσεις εκτίμησης, αλλά τον αποκαλεί με υποτιμητικούς, προσβλητικούς και υβριστικούς χαρακτηρισμούς.

Ο Αντώνης δεν έχει καλές σχέσεις με τα δύο του αδέρφια. Κάνει παρέα με ανήλικους που οδηγούν μηχανές, οδηγεί παράνομα χωρίς δίπλωμα, μηχανάκι φίλου του.

Περιγραφή συμπεριφορών στο σχολείο

Ο Αντώνης έχει χάσει δύο χρονιές εξαιτίας απουσιών σε προηγούμενες τάξεις. Σε παρατηρήσεις καθηγητών του αλλά και σε συστάσεις αντιδρούσε με τρόπο ακραίο είτε φεύγοντας μόνος του από την σχολική αίθουσα, είτε αναγκάζοντας τον διδάσκοντα να του επιβάλλει ωριαία αποβολή, κάνοντας πλήθος αδικαιολόγητων απουσιών που τον οδήγησαν στο να χάσει έτσι δυο χρονιές.

Είναι ευέξαπτος και ευερέθιστος. Σε παρατήρηση, να μην καπνίζει στους χώρους του σχολείου, που του έκανε ο Διευθυντής στο γραφείο του, άρπαξε έναν χαρτοκόπτη και τον κάρφωσε στο γραφείο.

Την επόμενη μέρα ξαναγύρισε στο σχολείο για να πάρει από συμμαθητή του χρήματα που του όφειλε και τα είχε άμεση ανάγκη.

Κατηγορήθηκε από μαθητές του σχολείου, ότι ήταν αυτός που έκλεψε το κινητό συμμαθητή του, κάτι που δεν αποδείχθηκε.

Ζητά πολλές φορές να βγει από την τάξη για την τουαλέτα, με το πρόσχημα ότι δεν μπορεί να κρατηθεί και αν πάθει η υγεία του ζημιά θα είναι υπεύθυνος ο καθηγητής που δεν του επιτρέπει να βγει. Ο Αντώνης απείλησε μάλιστα καθηγητή ότι, θα του κάνει μήνυση, επειδή ο καθηγητής τού ξεκαθάρισε ότι αν βγει από την τάξη θα πάρει απουσία.

Ο Αντώνης μαζί με άλλους τρεις μαθητές, ξήλωσαν βρύσες και τις έριξαν μέσα στις τουαλέτες. Μάλιστα, η μια τουαλέτα βούλωσε και χρειάστηκε απόφραξη που ήταν πολύ δύσκολη λόγω του αντικειμένου που ρίχτηκε μέσα.

Κατηγορήθηκε ότι έσπασε αρκετά καπάκια από πρίζες και διακόπτες σε διάφορους χώρους του σχολείου.

Όταν ενημερώθηκε η μητέρα του για τις ιδιαίτερες συμπεριφορές του Αντώνη, απάντησε με την φράση «είναι παιδιά και δυστυχώς κάνουν σκανταλιές».

Μαζί με δύο φίλους του ανήρτησαν στο Facebook, βρισιές και χυδαία σχόλια για συμμαθήτριά τους. Οι γονείς της μαθήτριάς έκαναν παράπονα στον Διευθυντή και προσέφυγαν στην αστυνομία.

Λύσεις

Η περίπτωση του Αντώνη απασχόλησε πολλές φορές τον Σύλλογο Διδασκόντων, χωρίς όμως να βρεθεί κάποια λύση. Συζητήθηκαν ως λύσεις να ζητηθεί βοήθεια από τον Σύμβουλο Παιδαγωγικής ευθύνης, από τον Συμβουλευτικό Σταθμό Νέων ή από κάποιον άλλον αρμόδιο φορέα. Αφού ξεπεράστηκαν οι αρχικές επιφυλάξεις και φαινόταν ξεκάθαρα πια, ότι υπήρχε ανάγκη για παρέμβαση, δημιουργήθηκε ο προβληματισμός ποιος αρμόδιος φορέας θα ήταν αποτελεσματικότερος και θα δρούσε με τον πιο ωφέλιμο τρόπο.

Αυτό που παρατηρήθηκε ήταν ότι δεν υπήρχε ένα καθορισμένο πλαίσιο υποστήριξης της σχολικής κοινότητας για ανάλογες περιπτώσεις.

2. ΕΡΩΤΗΜΑΤΟΛΟΓΙΟ

Τα γενικά ερωτήματα είναι:

Οι μαθητές του σχολείου σου, νιώθουν ασφάλεια στο σχολείο;

Τι κάνει το σχολείο σου για την πρόληψη της βίας;

Μήπως μπορεί ή χρειάζεται να κάνει περισσότερα;

1. Η ασφάλεια των μαθητών είναι προτεραιότητα στο σχολείο σου ;

1 ΚΑΘΟΛΟΥ	2 ΛΙΓΟ	3 ΑΡΚΕΤΑ	4 ΠΟΛΥ	5 ΠΑΡΑ ΠΟΛΥ

2. Γνωρίζεις αναλυτικά στοιχεία για τις περιπτώσεις βίας ή για επικίνδυνα συμβάντα στο σχολείο σου;

1 ΚΑΘΟΛΟΥ	2 ΛΙΓΟ	3 ΑΡΚΕΤΑ	4 ΠΟΛΥ	5 ΠΑΡΑ ΠΟΛΥ

3. Θεωρείς αναγκαίο το σχολείο σου να έχει πρόγραμμα τόσο πρόληψης όσο και αντιμετώπισης επιθετικότητας μαθητών, συγκρούσεων και καταστάσεων κρίσης;

1 ΚΑΘΟΛΟΥ	2 ΛΙΓΟ	3 ΑΡΚΕΤΑ	4 ΠΟΛΥ	5 ΠΑΡΑ ΠΟΛΥ

4. Θα πρέπει να συμμετέχουν σ' αυτήν την προσπάθεια - πρόγραμμα όλοι:

- οι εκπαιδευτικοί;

1 ΚΑΘΟΛΟΥ	2 ΛΙΓΟ	3 ΑΡΚΕΤΑ	4 ΠΟΛΥ	5 ΠΑΡΑ ΠΟΛΥ

- οι μαθητές;

1 ΚΑΘΟΛΟΥ	2 ΛΙΓΟ	3 ΑΡΚΕΤΑ	4 ΠΟΛΥ	5 ΠΑΡΑ ΠΟΛΥ

- οι γονείς ;

1 ΚΑΘΟΛΟΥ	2 ΛΙΓΟ	3 ΑΡΚΕΤΑ	4 ΠΟΛΥ	5 ΠΑΡΑ ΠΟΛΥ

- ο Διευθυντής;

1 ΚΑΘΟΛΟΥ	2 ΛΙΓΟ	3 ΑΡΚΕΤΑ	4 ΠΟΛΥ	5 ΠΑΡΑ ΠΟΛΥ

5. Στο σχολείο σου ο Συντονιστής των δραστηριοτήτων καθώς και τα μέλη της Ομάδας Δράσεων Πρόληψης (Ο.Δ.Π.), καλύπτουν τις ανάγκες υποστήριξης συγκρούσεων;

1 ΚΑΘΟΛΟΥ	2 ΛΙΓΟ	3 ΑΡΚΕΤΑ	4 ΠΟΛΥ	5 ΠΑΡΑ ΠΟΛΥ

6. Πόσο επαρκής είναι η στήριξη μαθητών με προβλήματα ή με διαταραγμένη συμπεριφορά από σχολικούς ψυχολόγους, κοινωνικούς λειτουργούς ή άλλους ειδικούς συμβούλους στη σχολική μονάδα;

1 ΚΑΘΟΛΟΥ	2 ΛΙΓΟ	3 ΑΡΚΕΤΑ	4 ΠΟΛΥ	5 ΠΑΡΑ ΠΟΛΥ

7. Οι μαθητές όλων των τάξεων παρακολουθούν μαθήματα με στόχο την ανάπτυξη της ικανότητας επίλυσης συγκρούσεων και άλλων κοινωνικών δεξιοτήτων ;

1 ΚΑΘΟΛΟΥ	2 ΛΙΓΟ	3 ΑΡΚΕΤΑ	4 ΠΟΛΥ	5 ΠΑΡΑ ΠΟΛΥ
8	10	4	2	1

8. Οι δομές - όργανα όπως: Σ.Σ.Ν., ΚΕΔΔΥ και Σύμβουλος Παιδαγωγικής Ευθύνης σας ενημερώνουν για μαθητές που ζητούν βοήθεια λόγω προβλημάτων που αντιμετωπίζουν;

1 ΚΑΘΟΛΟΥ	2 ΛΙΓΟ	3 ΑΡΚΕΤΑ	4 ΠΟΛΥ	5 ΠΑΡΑ ΠΟΛΥ

9. Το σχολείο μέσα από τα μαθήματα και τη σχολική ζωή κατά πόσο δίνει έμφαση στην προαγωγή της αυτοεκτίμησης και του σεβασμού των άλλων ;

1 ΚΑΘΟΛΟΥ	2 ΛΙΓΟ	3 ΑΡΚΕΤΑ	4 ΠΟΛΥ	5 ΠΑΡΑ ΠΟΛΥ

10. Οι μαθητές και οι γονείς συμμετέχουν σε δραστηριότητες πρόληψης συγκρούσεων και ιδιαίτερων συμπεριφορών ;

1 ΚΑΘΟΛΟΥ	2 ΛΙΓΟ	3 ΑΡΚΕΤΑ	4 ΠΟΛΥ	5 ΠΑΡΑ ΠΟΛΥ

11. Οι εκπαιδευτικοί ενθαρρύνονται να είναι θετικά πρότυπα σωματικής και ψυχικής υγείας;

1 ΚΑΘΟΛΟΥ	2 ΛΙΓΟ	3 ΑΡΚΕΤΑ	4 ΠΟΛΥ	5 ΠΑΡΑ ΠΟΛΥ

12. Έχει το σχολείο σου δίκαιη, σταθερή και συνεπή τακτική σε ζητήματα πειθαρχίας;

1 ΚΑΘΟΛΟΥ	2 ΛΙΓΟ	3 ΑΡΚΕΤΑ	4 ΠΟΛΥ	5 ΠΑΡΑ ΠΟΛΥ

13. Η υποστήριξη από τις υπάρχουσες δομές (ΣΣΝ, ΚΕΔΔΥ, Σύμβουλου Παιδαγωγικής Ευθύνης, κ.α.) για την πρόληψη ή/και αντιμετώπιση κρίσεων είναι επαρκής καθ' όλη τη διάρκεια του σχολικού προγράμματος (στο διάλειμμα, στην τάξη, στα παράλληλα προγράμματα, τις επισκέψεις, κτλ) ;

1 ΚΑΘΟΛΟΥ	2 ΛΙΓΟ	3 ΑΡΚΕΤΑ	4 ΠΟΛΥ	5 ΠΑΡΑ ΠΟΛΥ

14. Θεωρείτε ότι η παρουσία των δομών υποστήριξης (ΣΣΝ, ΚΕΔΔΥ, Σύμβουλος Παιδαγωγικής Ευθύνης, κ.α.) είναι επαρκής και συνεχής κατά τη διάρκεια όλου του σχολικού έτους για εκπαιδευτικούς και μαθητές;

1 ΚΑΘΟΛΟΥ	2 ΛΙΓΟ	3 ΑΡΚΕΤΑ	4 ΠΟΛΥ	5 ΠΑΡΑ ΠΟΛΥ

Συνοπτική παρουσίαση και ανάλυση των δεδομένων που προέκυψαν από το ερωτηματολόγιο:

Το δείγμα της έρευνας αποτελείτο από 94 συνολικά εκπαιδευτικούς σχολείων της Δευτεροβάθμιας εκπαίδευσης οι οποίοι μέσω της συμπλήρωσης ερωτηματολογίου εξέφρασαν τις απόψεις τους για το προς διερεύνηση αντικείμενο. Επισημαίνεται ότι με πολλούς από αυτούς η ομάδα εργασίας συζήτησε τις μελέτες περίπτωσης..

Από την ανάλυση των δεδομένων προέκυψε ότι οι εκπαιδευτικοί:

Θεωρούν ότι η ασφάλεια των μαθητών είναι βασική προτεραιότητα σε ποσοστό 91,3%.

Για τις περιπτώσεις βίας ή για επικίνδυνα συμβάντα στο σχολείο τους, είχαν επαρκή πληροφόρηση και αναλυτικά στοιχεία σε ποσοστό 85,4%.

Θεωρούν δίκαιη, σταθερή και συνεπή την τακτική που ακολουθείται σε ζητήματα πειθαρχίας. σε ποσοστό 80,8%.

Με βάση και τις εμπειρίες τους έκριναν σε ποσοστό 63,82% ότι οι Ομάδες Δράσεων Πρόληψης δεν καλύπτουν επαρκώς τις ανάγκες υποστήριξης εκπαιδευτικών, μαθητών και γονέων σε περιπτώσεις επιθετικότητας, αντιμετώπισης συγκρούσεων και κρίσεων στο σχολείο.

Θεωρούν ότι μέσω της υπάρχουσας μορφής των μαθημάτων και των αναλυτικών προγραμμάτων δεν αναπτύσσονται σε ικανοποιητικό βαθμό στους μαθητές η ικανότητα επίλυσης συγκρούσεων και οι άλλες κοινωνικές δεξιότητες που είναι απαραίτητες για την ομαλή ένταξη και διαβίωση των μαθητών στη σχολική μονάδα. Αντίθετα θεωρούν σε ικανοποιητικό ποσοστό (θετικές απαντήσεις 78,7%), επαρκή την έμφαση που δίνει το σχολείο μέσα από τα μαθήματα και τη σχολική ζωή στην προαγωγή της αυτοεκτίμησης και του σεβασμού των άλλων.

Ιδιαίτερη μνεία αξίζει να γίνει στην **αρνητική τάση** που υπήρξε στην απάντηση για τον βαθμό κατά τον οποίο μέσα από το σημερινό σχολικό πλαίσιο ενθαρρύνονται οι ίδιοι να είναι πρότυπα θετικής συμπεριφοράς και ψυχικής υγείας (ποσοστό αρνητικών απαντήσεων 59,5%). Εκφράστηκαν δε, με **αρνητικό τρόπο** και για την υπάρχουσα κατάσταση που αφορά την συμμετοχή των μαθητών και των γονέων σε δραστηριότητες πρόληψης συγκρούσεων και σε ενέργειες και δράσεις που έχουν στόχο την αντιμετώπιση με τον κατάλληλο τρόπο των ιδιαίτερων συμπεριφορών των μαθητών. **Ανύπαρκτη έως ανεπαρκή** επίσης θεωρούν την πληροφόρηση που τους παρέχεται από δομές – όργανα όπως: ο Σ.Σ.Ν., το ΚΕΔΔΥ και ο σύμβουλος παιδαγωγικής ευθύνης, για μαθητές που ζητούν βοήθεια από τις δομές αυτές λόγω προβλημάτων που αντιμετωπίζουν.

Τέλος, **στην πλειονότητά τους δεν θεωρούν επαρκή την στήριξη που παρέχεται από τις υπάρχουσες υποστηρικτικές δομές και το επιστημονικό προσωπικό που τις στελεχώνει** σε μαθητές με προβλήματα ή με διαταραγμένη συμπεριφορά πιθανώς λόγω έλλειψης στελέχωσης τους από το αναγκαίο προσωπικό.

Θεωρούν **στο σύνολο τους, σημαντική έως και απαραίτητη, την ύπαρξη στο σχολείο τους προγράμματος πρόληψης** όσο και αντιμετώπισης φαινομένων ιδιαίτερης συμπεριφοράς μαθητών. Οι

εκπαιδευτικοί κρίνουν ότι στην προσπάθεια αυτή θα πρέπει να συμμετέχουν και να συμβάλλουν με τις ενέργειες τους (στο επίπεδο των δυνατοτήτων τους), όλοι οι παράγοντες της εκπαιδευτικής κοινότητας (εκπαιδευτικοί, μαθητές, γονείς και η διοίκηση του σχολείου).

Όσον αφορά την υποστήριξη και ενημέρωση που λαμβάνουν από τις υπάρχουσες δομές (ΣΣΝ, ΚΕΔΔΥ, Σύμβουλου Παιδαγωγικής Ευθύνης, κ.α.) στην προσπάθεια τους για την πρόληψη ή/και αντιμετώπιση κρίσεων κατά τη διάρκεια του σχολικού προγράμματος (στο διάλειμμα, στην τάξη, στα παράλληλα προγράμματα, τις επισκέψεις, κτλ), απάντησαν με τρόπο τέτοιο που δείχνει ότι ουσιαστικά είναι **μη επαρκής**.

Τέλος, **με ξεκάθαρα αρνητικό τρόπο** εκφράστηκαν και για το επίπεδο στήριξης που τους παρέχεται από τις υπάρχουσες δομές κατά τη διάρκεια όλου του σχολικού έτους, τόσο στην κατεύθυνση της ενίσχυσης του έργου τους, όσο και προς τους μαθητές.

BIBΛΙΟΓΡΑΦΙΑ

Αρτινοπούλου, Β. (2010). Η σχολική διαμεσολάβηση. Αθήνα: Νομική Βιβλιοθήκη.

Γκίνης Δ., (2014). ΚΕΔΔΥ – ΕΔΕΑΥ – ΣΔΕΥ: Ιατροπαιδαγωγικές δομές στη σύγχρονη ελληνική πραγματικότητα της Ε.Α.Ε.

Ανάρτηση σε: <http://attik.pde.sch.gr/cms/images/Documents/Eisigiseis/Dimitrios%20Gkinis%20-%20Iatropaidagwgikes%20domes.pdf>.

Κοντοπούλου, Μ. (2007). Παιδί και ψυχοκοινωνικές δυσκολίες. Μια ψυχοδυναμική οπτική. Αθήνα: Gutenberg.

Κουρκούτας, Η. & Θάνος, Θ. (Επιμ.) (2013). Σχολική βία και παραβατικότητα. Ψυχολογικές, κοινωνιολογικές

Μανδέλλου Μ., Μαργίδου Σ., Γκουντή Π., (2016). Αποτίμηση της λειτουργίας του θεσμού των ΣΔΕΥ (Σχολικό Δίκτυο Εκπαίδευσης και Υποστήριξης), Ανάρτηση σε:

https://www.researchgate.net/.../309453122_Apotimese_tes_leitourgias_tou_thesmou_to...

Μενίκη Βίλμα, (2017). ΣΧΟΛΙΚΗ ΔΙΑΜΕΣΟΛΑΒΗΣΗ: μία πρακτική πρόληψης και επίλυσης της ενδοσχολικής βίας,

Ανάρτηση σε: www.iep.edu.gr/images/IEP/.../Epist.../B.../2017/2017.../Meniki_Vithleem.docx

Παλάζη Χρυσάνθη, Δεμιρτζή Καλλισθένη, (2016). Συνεργασία Εκπαιδευτικών Δομών Συμβουλευτικής και Φορέων Πρόληψης στην προσπάθεια αντιμετώπισης συμπεριφορών που δυσχεραίνουν την εύρυθμη λειτουργία της σχολικής μονάδας.

Ανάρτηση του τόμου: <http://www.kmaked.gr/site/phocadownload/praktika.pdf>, Περιφερειακή Διεύθυνση Π.Ε. & Δ.Ε. Κεντρικής Μακεδονίας και Συγγραφική ομάδα.

Τραγάκη Ευγενία, (2018). Πως το υπ. Παιδείας κατακρεουργεί την διεπιστημονικότητα

Ανάρτηση σε: https://poseepea.blogspot.com/2018/03/blog-post_298.html (21-3-2018).

Χάσκου Σοφ., Κωνσταντακοπούλου Ευ., Προδρομίδης Χαρ., (2007). Μελέτη Περίπτωσης Επιθετικού Παιδιού – Προτάσεις για την Αντιμετώπιση της Επιθετικής Συμπεριφοράς Ανάρτηση σε: conf2007.edu.uoi.gr/Praktika/1236-1328.pdf

Χατζοπούλου Σοφία, (2018). Νέο Σχέδιο Νόμου του Υπουργείου Παιδείας. Ανάρτηση σε: www.alfavita.gr/arhron/.../apodomontas-tis-nees-domes-ypostirixis-tis-ekpaideysis

Χηνάς Π., Χρυσοφίδης Κ., (2000). Επιθετικότητα στο σχολείο - Προτάσεις για πρόληψη και αντιμετώπιση, ΥΠΕΠΘ, ΝΟΜΟΙ – Υ.Α. - Π.Δ.

Νόμος 1304/1982 άρθρο 1 παρ. 1 και άρθρο 8, παρ. 4, του Ν. 2525/1997. Έργο των Σχολικών Συμβούλων.

Νόμος 3699/2008, άρθρο 4, (2008). Αρμοδιότητες ΚΕΔΔΥ

Νόμος 4186/2013, άρθρο 28. Θέματα ειδικής αγωγής.

Νόμος 4115/2013, άρθρο 39. ΣΔΕΥ - ΕΔΕΑΥ

Σχέδιο Νόμου του ΥΠ.Π.Ε.Θ. (2018). «Αναδιοργάνωση των δομών υποστήριξης της πρωτοβάθμιας και δευτεροβάθμιας εκπαίδευσης και άλλες διατάξεις»,

Ανάρτηση σε: <http://www.alfavita.gr/arhron/ekpaideysi/ypourgeio-paideias/ayto-einai-shedio-nomoy-gia-tis-nees-domes-yprostirixis-toy#ixzz5KCq0qMGe> (23-4-2018).

Υ.Α. Φ.353.1./324/105657/Δ1 ΦΕΚ 1340 16/10/2002/ τ Β' / 2002. Καθηκοντολόγιο του σχολικού συμβούλου.

Υ.Α. 93008/Γ7 /10-08-2012, Ο Θεσμός του Συμβουλευτικού Σταθμού Νέων (Σ.Σ.Ν.)

Υ.Α. ΦΕΚ 315/ 12-02-2014/ τ. Β' /2014. Κανονισμός Λειτουργίας των Ε.Δ.Ε.Α.Υ.

Επιμορφωτικό υλικό στο πλαίσιο της πράξης «Ανάπτυξη και λειτουργία δικτύου ενημέρωσης, επιμόρφωσης, πρόληψης και αντιμετώπισης των φαινομένων σχολικής βίας και εκφοβισμού» οι οποίες είναι ενταγμένες στους Άξονες Προτεραιότητας 1, 2 και 3 του Επιχειρησιακού Προγράμματος «Εκπαίδευση και Διά Βίου Μάθηση», ΕΣΠΑ 2007-2013 για την πρόληψη και την αντιμετώπιση της Σχολικής Βίας και του Εκφοβισμού (ΣΒΕ) Κέντρα Πρόληψης.

Ανακτήθηκε 4 Απριλίου, 2016, από <http://www.okana.gr/2012-02-03-13-02-03/kentraprolipsis>

N. 4115/2013, Εφημερίδα της Κυβέρνησης (ΦΕΚ) 24, τ.Α', Αθήνα: Εθνικό τυπογραφείο

N. 4186/2013, Εφημερίδα της Κυβέρνησης (ΦΕΚ) 193, τ.Α', Αθήνα: Εθνικό τυπογραφείο

N. 3699/2008, Εφημερίδα της Κυβέρνησης (ΦΕΚ) 199, τ.Α', Αθήνα: Εθνικό τυπογραφείο

N. 2817/2000, Εφημερίδα της Κυβέρνησης (ΦΕΚ) 78, τ. Α', Αθήνα: Εθνικό τυπογραφείο

ΥΑ 17812/Γ6/2014, Εφημερίδα της Κυβέρνησης (ΦΕΚ) 315, τ. Β', Αθήνα: Εθνικό τυπογραφείο

ΥΑ Φ.41.1/1417/2014 Εφημερίδα της Κυβέρνησης (ΦΕΚ) 400,τ.Β', Αθήνα: Εθνικό τυπογραφείο

ΥΑ Φ.41.1/579/2014, Εφημερίδα της Κυβέρνησης (ΦΕΚ) 203,τ.Β', Αθήνα: Εθνικό τυπογραφείο

ΥΑ 28915/Γ6/2007, Εφημερίδα της Κυβέρνησης (ΦΕΚ) 449, τ. Β', Αθήνα: Εθνικό τυπογραφείο